

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

О п ш т и н а Д Е М И Р Х И С А Р

**ЛОКАЛЕН АКЦИОНЕН ПЛАН ЗА
ЖИВОТНА СРЕДИНА**

Демир Хисар Ноември 2006

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА
И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

ЛОКАЛЕН АКЦИОНЕН ПЛАН ЗА ЖИВОТНА
СРЕДИНА НА ОПШТИНА ДЕМИР ХИСАР

НАРАЧАТЕЛ: МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА
И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

МИНИСТЕР:

ИМЕР АЛИУ

КООРДИНАТОР НА ПРОЕКТОТ:

ВИОЛЕТА ДРАКУЛОВСКА

ИЗВРШИТЕЛ: ЕНВИРО-Л

ДИРЕКТОР: ЉУПЧО АВРАМОВСКИ

СТРУЧНИ КОНСУЛТАНТИ

Д-р ДЕНИС ЖЕРНОВСКИ

ЉУБОМИР ПЕТКОВСКИ

ИВИЦА РАДЕВСКИ

КОРИСНИК: ОПШТИНА ДЕМИР ХИСАР

ГРАДОНАЧАЛНИК: ЉУПЧО НАЈДОВСКИ

КООРДИНАТОР НА ЛУК: КАТИЦА ДИМОВСКА ТАЛЕСКА

Демир Хисар Ноември 2006

ЛОКАЛЕН УПРАВЕН КОМИТЕТ:

Претседател: МИШЕ МИЛОШЕВСКИ

Членови:

Соња Наумовска

Загорка Милошевска

Соња Талевска

Љупчо Блажевски

Љубе Николовски

Владо Василевски

Координатор: КАТИЦА ДИМОВСКА ТАЛЕСКА

Демир Хисар Ноември 2006

Почитувани,

Локалниот Акционен План за животната средина / ЛЕАП/ за Општина Демир Хисар е прв стратешки документ од оваа област. Во него се идентификувани состојбите и проблемите со животната средина и креирани се целите и задачите за нивно решавање. Со ЛЕАП-от се создадени можности за водење на долгорочна политика за заштита и унапредување на животната средина на целата територија на Општината Демир Хисар. ЛЕАП-от ќе допринесе за напредок и одржлив развој на Општината и во регионот, како и подобрување на условите за живот на населението во сите сфери на заедницата.

Локалниот Акционен План за животната средина за Општина Демир Хисар воедно претсатвува и движечка сила за економскиот развој на Општината преку создавање на услови и поддршка за формирање на претпријатија во функција на заштитата и унапредувањето на животната средина.

Состојбата на животната средина во Општина Демир Хисар укажува на релативно чиста животна средина, без интензивни загадувачи на воздухот, водата, почвата и природата, но сепак на природните ресурси и отпадот треба да им се обврне посебно внимание.

Со Локалниот Акционен План за животната средина за Општина Демир Хисар се дадени одговори на клучните прашања од областа на заштитата и унапредувањето на животната средина:

- како да ги решиме проблемите?
- како да ги заштитиме идните генерации од последиците на загадувањето ?

- како да ја зачуваме животната средина чиста и да се заштитиме од загадувањата ?

Определбата на нашата земја да биде член на Европската Унија е и обврска повеќе да ја заштитиме и унапредуваме животната средина создавајќи, на локално ниво, подобри социо-економски услови за живеење и работење на граѓаните интергирани во Локалната агенда 21.

Спроведувајќи го ЛЕАП-от посебно внимание ќе посветиме на информирањето и образованието на граѓаните од аспект на поддржување на основните принципи за превентивно делување во заштитата и унапредувањето на животната средина.

Благодарност до Министерството за животна средина и просторно планирање на РМ и сите странски донатори вклучени во овој проект за финансиската и техничка поддршка.

Благодарност и до сите учесници во тимот кои дадоа значаен придонес во изработката на овој стратешки документ.

Со почит

Општина Демир Хисар

Градоначалник

Љупчо Најдовски

Демир Хисар Ноември 2006

РАБОТНА ГРУПА
за изработка на ЛЕАП за општина Демир Хисар

Фирма	Име и презиме	занимање	тел бр.
Општина Демир Хисар	Соња Наумовска	дипл.инж арх.	070 395290
Општина Демир Хисар	Загорка Милошевска	дипл. инж.земјод.	
Општина Демир Хисар	Мише Милошевски	дипл.град. инж.	071 799 467
ЈКП -Комуналец	Аце Трајковски	дипл.град. инж.	070 227 842
ЈКП -Комуналец	Владо Стојановски	град. тех.	
Здравство	Кети Талевска	дипл. лекар	
Здравство	Јагода Филиповска	дипл. лекар	
НВО екологија	Игор Дамјановски	ср. образ.	
Бизнис Сектор	Аце Филиповски	дипл. инж.	
Бизнис Сектор	Раде Наумовски	дипл. инж. арх.	
Автомото сојуз	Славче Петровски	сообр. инж.	
ЈП Мак. шуми :Биглаг	Никола Симоновски	дипл.инж.шумар.	
ЈП Мак. шуми :Биглаг	Стево Бошковски	дипл.инж.шумар.	
Агенција за земјоделие	Васко Лозановски	дипл.инж. земјод.	
Образование	Маја Лозановска	проф. математика	
Граѓани	Влатко Стеваноски	ср. образ.	
Граѓани	Митко Јанкулоски	дипл. правник	

Координатор на проектот :

КАТИЦА ДИМОВСКА ТАЛЕСКА дипл. инж. арх. тел. 071 259 015

**Локален акционен план
за животна средина во Општина Демир Хисар
(ЛЕАП)**

ЛИСТА НА АКРОНИМИ

- LEAP(ЛЕАП) - Локален Акционен План за Живона Средина
SWOT - Анализа - јаки страни, слаби страни, можности и закани
ITZ - Институт за трајни заедници
GTZ - Германска техничка помош
SIDA - Шведска агенција за меѓународен развој
ХМС - Хидро-мелиоративен систем
ЈПКД - Јавно претпријатие за комунални дејности
CARDS -Community Assistance for Reconstruction Development and Stabilization - Помош на заедници за реконструкција, развој и стабилизација
ЗИК - Земјоделско-Индустриски комбинат
АД - Акционерско друштво
BOD – Biological Oxygen Demand – Биолошка потрошувачка на кислород
МЕАП - Регионален акционен план за животна средина
МАГА - Македонска асоцијација за геотермална вода
ДАИ - Development alternative INC
KFW -Германска банка
УНДП - Развојна програма на Обединетите Нации
ЕБРД -Европска банка за развој и реконструкција
ТППС- Трговско претпријатие во приватна сопственост
МЗШВ - Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство
МДК - Максимум дозволена концентрација
ЈКП - Јавно комунално претпријатие
НВО - Невладина организација
АМС - Авто-мото сојуз
ЕСП - Единица за спроведува

СОДРЖИНА

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

р.б.	Стр.
1. Цели на проектот	10
2. Придобивки од изработка	11
3. Фази за изработка на проектот	11
3.1. Формирање на организациона структура	11
3.2. Работни задачи	11
3.3. Дефинирање на листа на проблеми	12
3.4. Испитување на јавното мислење	12
3.5. Приоретизација на проблемите со животната средина	12
3.6. Дефинирање на цели, задачи и акции	12
3.7. Изработка на план за спроведување	12
3.8. Пишување на документот	12
3.9. Постапка за усвојување на Совет на Општина	12
3.10. Печатење и публикурање	13
3.11. Организирање на промоција на документот	13
3.12. Организирање на донаторска конференција	13
4. Предговор	13
4.1. Процес на изработка	13
4.2. Одржлив развој	14
4.3. Законска рамка	15
5. Природно-географски и социо-економски карактеристики на општината	15
5.1. Природни карактеристики	15
5.1.1 Географски	15
5.1.2. Климатски	16
5.1.3. Релјефни	17
5.1.4.Структура на земјиштето	19
5.1.5.Обработлива површина	19
5.1.6. Шумски површини	22
5.1.7. Водоснабдителен систем	23
5.1.8. Сточарство	27
5.1.9. Минерални ресурси	28
5.2. Економски потенцијал	29
5.2.1. Индустија	29
5.2.2. Туризам	30
5.2.3. Финансиски сектор	31
5.2.4. Демографски карактеристики	32
5.2.5. Здравство	42
5.2.6. Инфраструктурни системи	43
5.2.7. Култура	46
5.2.8. Спорт	48

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

5.2.9 Урбан развој	49
6. Анализа на состојбите во животната средина	54
6.1. Анкета	54
6.2 Анализа на резултатите од анкетата	56
7. Состојби во тематските области	61
7.1 Вода	61
7.1.1. Водоснабдување	61
7.1.2. Отпадни води	62
7.1.3. Институционален аспект	62
7.1.4. Порои	63
7.2. Отпад	66
7.3. Природа	70
7.3.1. Земјоделство	70
7.3.2. Сточарство	70
7.3.3. Шумарство	70
7.3.6. Лов и риболов	71
7.4. Почва	74
7.5. Воздух	76
8. SWOT -Анализа	79
9. Дефинирани приоритети	85
10. План за спроведување и набљудување на ЛЕАП	86
11. Институционално-организациони услови за реализација на проектот	107

1. ЦЕЛИ НА ПРОЕКТОТ ЗА ИЗРАБОТКА НА Л Е А П (ЛОКАЛЕН АКЦИОНЕН ПЛАН ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА)

Основни цели на Локалниот план за животна средина (ЛЕАП) се:

- Дефинирање, проценка и поставување на проблеми од областа на животната средина кои имаат влијание на квалитетот на живеењето,
- Презентирање на проблемите и приоритетите во животната средина на прегледен и достапен начин на јавноста,
- Развивање на стратегии и активности за намалување на ризиците по животната средина и квалитетот на живеењето,
- Зголемување на јавната свест,
- Зголемување на одговорноста за заштитан а животната средина,
- Зголемување на подршката од јавноста за инвестициите од областа на животната средина,
- Развивање на план за спроведување на активностите,
- Активно вклучување на јавноста во реализација на инвестициите од областа на животна средина,
- Остварување на транспарентност во сите фази на изготвување на документот,
- Усогласување на планот за спроведување на активностите согласно реално расположивите финансиски средства,
- Утврдување на основните показатели врз база на кои ќе се мери и оценува напредокот во остварувањето на предвидените цели и задачи,
- Основен извор на информирање на реализација на активностите,
- Остварување на можностите за зајакнување на локалната власт и демократија и социјалната и економската благосостојба,
- Остварување на интегрален одржлив развој,
- Идентификување на финансиските извори во функција на реализација на проектите на одржлив развој.

2. ПРИДОБИВКИ ОД ИЗРАБОТКАТА НА Л Е А П

(ЛОКАЛЕН АКЦИОНЕН ПЛАН ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА)

- Воспоставување на структура помеѓу општествените чинители на локално ниво во Општината,
- Информирани јавност за постоечките проблеми од областа на животната средина,
- Зголемена јавна свест за прашањата поврзани со животната средина,
- Успешно развивање на стратегии за решавање на проблемите од областа на животна средина,
- Создавање на услови и локални капацитети за привлекување и реализирање на идни инвестиции,
- Подобрување на квалитетот на живеењето,
- Подобрување на економскиот социјалниот амбиент во Општината,
- Зајакнување на капацитетите на Општината,

3. ФАЗИ ЗА ИЗРАБОТКА НА ПРОЕКТОТ

3.1. Формирање на организациона структура

- Назначување на Локален Координатор за ЛЕАП
- Формирање на Локален Комитет
- Формирање на Работни Групи

3.2. Работни задачи

- Матрица за родова застапеност
- План за вклучување на јавноста
- План за собирање на информации
- План за работа на Оценка на состојбите со животната средина
- Работа на Оценка на состојбите со животната средина
- Подготвување на прв нацрт документ
- Организирање на јавна расправа,
- Последна ревизија и усвојување од страна на Локалниот Комитет
- Подготвување на финален документ.

3.3. Дефинирање на листа на проблеми

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

- Изработка на тематски извештаи за сите 5 области
- Заедничка работилница и пишување на Извештај за состојбите со животната средина

3.4. Испитување на јавното мислење

- Составување на анкетен лист; печатење
- Дистрибуирање на анкетно ливче
- Прибирање на пополнети анкетни ливчиња
- Обработка на податоци од анкетните ливчиња

3.5. Приоретизација на проблемите со животната средина

- Состанок на Локалниот Комитет за утврдување на приоритети
- Состанок на Локалниот Комитет за утврдување на SWOT анализа

3.6. Дефинирање на цели, задачи и акции

- Дефинирање на цели и задачи за сите 5 области
- Состанок на Локалниот Комитет за утврдување на цели и задачи врз основа на предлогот од Работните Групи
- Предложување на акции за сите цели и задачи
- Состанок на Локалниот Комитет за утврдување на предложените акции

3.7. Изработка на план за спроведување на ЛЕАП

- Разработување на План за спроведување за сите приоритети
- Локален комитет на состанок го утврдува Планот за спроведување
- Разработување на План за набљудување и оценување на спроведувањето на ЛЕАП
- Локален комитет на состанок го утврдува Планот за набљудување и оценување

3.8. Пишување на ЛЕАП документот

- Пишување на нацрт ЛЕАП документ
- Дискусија и забелешки по нацрт ЛЕАП документот на Локалниот Комитет,
- Пишување на Предлог ЛЕАП документ,
- Јавна расправа,
- Последна ревизија и усвојување од страна на Локалниот Комитет,
- Подготвување на финален документ.

3.9. Постапка за усвојување на Совет на Општина

- Јавен увид на ЛЕАП-от
- Вградување на забелешките,
- Подготвување на финална верзија,
- Разгледување и усвојување на документот од страна на Советот на Општината,

3.10. Печатење и публикување

3.11. Организирање на промоција на документот

3.12. Организирање на донаторска конференција

4. ПРЕДГОВОР

4.1. Процес на изработка

Во Република Македонија изготвени се вкупно 32 Локални акциони планови за животна средина (ЛЕАП-и), со техничка и финансиска помош на Институтот за Трајни Заедници (ИТЗ) изготвени се 7 акциони планови, од Германската Техничка Помош (ГТЗ) - 5 и Локалниот акционен план за животна средина за град Скопје, од Шведската Агенција за меѓународен развој (СИДА) изработени се 6 акциони планови и 13 акциони планови се изготвени со поддршка на Министерството за животна средина и просторно планирање.

Со донесувањето на законската регулатива во заштита на животната средина, произлезе обврската да локалните акциони планови за животна средина бидат дел од стратегијата за развој на секоја општина. Во рамките на ова и со започнатите процеси на децентрализација, согласно законската регулатива, изготвувањето и усвојувањето на овие стратешки документи се од особено значење за развој на општината. Ова од причина што при нивното изготвување се применува интегралниот пристап на управувањето со животната средина, тесно поврзан со економскиот, социјалниот и општествениот развој на заедницата. Од аспект на интензивирање на процесот на децентрализација и вклучување на граѓаните во таа насока, локалниот акционен план за животна средина има особена важност и допринос во развој на децентрализацијата од причина што во неговото изготвување е вклучена јавноста преку различни форми на здружување. Заради тоа и неговата имплементација во праксата, согласно утврдените приоритети е од особено значење за одржлив развој на општината.

Важно е да се укаже дека за прв пат изготвувањето на ЛЕАП-от се реализира по методологија која значително се разликува од ЛЕАП-ите, кои беа изготвени од ИТЗ и ГТЗ, односно подетално беа опфатени сите индикатори, релевантни за заштита на животната средина и создавањето на економски амбиент. Самата методологија на изготвување на ЛЕАП-от има за резултат пореално идентификување и лоцирање на состојбите, а преку извештаите и SWOT анализите за поделните области се создаваат услови за реализација на проекти, кои во значителна мерка ќе го подобрат квалитетот на живеењето во општината.

По усвојувањето од Советот на општината и финализирањето на текстот на локалниот акционен план за животна средина започнува фазата на имплементација на утврдените приоритети со финансиски средства од Локалната самоуправа, ресорните државни органи на управата и странски инвестициони средства. Овој партнерски однос ќе заживее преку реализирање на успешна промоција на документот и организирање на донаторска конференција. Ваквите активности организирани од страна на општината го подигаат рејтингот и капацитетот на општината за успешно менаџирање и создавање на амбиент за економски и општествен развој, преку воспоставување на контакти со инвеститорите, кои ќе бидат овозможени со усвојувањето на овој документ. Треба да се констатира дека Општина Демир Хисар има природен потенцијал за создавање на услови за динамичен економски, еколошки и општествен развој на општината.

4.2. Одржлив развој

Значењето на изготвувањето на Локалниот акционен план за животна средина е во функција на развој на одржливиот развој во процесот на децентрализацијата на општините. Во таа насока изготвувањето на овие документи е во реализација на одлуките донесени на Светскиот Самит за одржлив развој што се одржа во Јоханесбург, Јужна Африка, од 26 Август до 04 Септември 2002 година. На овој Самит одржливиот развој беше централна тема на меѓународната агенда со цел да се стимулира и поттикне глобализацијата на активностите во насока на надминување на сиромаштијата, а пред се заштитата на животната средина. Во функција на ова се утврди важноста за поврзување на сегментите на сиромаштијата, заштитата на животната средина и искористувањето на природните ресурси преку создавање на поволен економски амбиент. Владите на земјите учеснички на Самитот, донесоа резолуција со која се опфатија конкретните обврски особено во делот на милениумските развојни цели, како и посебни цели за акција со цел да се оствари поефективна реализација на одржливиот развој. Државите-членки мора да обезбедат нивните политики внимателно да ги усогласат краткорочните економски добивки со среднорочните и долгорочните цели за економски и општествен развој, како и заштитата на животната средина. За таа цел треба да се креира соодветна државна организација која ќе овозможи вградување на аспектите на одржливиот развој преку реализацијата на владината политика, почнувајќи од локалното, националното, регионалното, па се до глобалното ниво. Во основа интегралниот пристап во изготвувањето на стратешкиот документ од аспект на економски, социјален и еколошки пристап во рамките на макроекономските фактори и структурни усогласувања, создава услови за решавање на виталните проблеми во областа на здравјето, образованието, исхраната, водата, санитарните услуги, квалитетот на воздухот и вработувањето. Сето

тоа создава реална рамка за долгорочен одржлив развој во сите нагласени области, а што е во функција и на Агендата 21.

4.3. Законска рамка

Апроксимацијата на законската регулатива во областа на животната средина јасно ја дефинира и утврдува методологијата и потребата за донесување на Локалните акциони планови за животна средина во рамките на утврдените политики во Националниот Еколошки Акционен План. Со овие закони и законите во областа на децентрализацијата, Локалните акциони планови за животна средина станаа важна алатка во имплементацијата на проектите на одржливиот развој и подобрувањето на квалитетот на живеењето. Ваквиот интегрален пристап во управувањето со медиумите во животната средина со непосредно вклучување на јавноста е гаранција дека процесите на децентрализацијата се во вистинска насока да обезбедат целосно и квалитетно функционирање на локалните влади.

5. ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСКИ И СОЦИО-ЕКОНОМСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ОПШТИНАТА

5.1. Природно-географски карактеристики

5.1.1. Географски

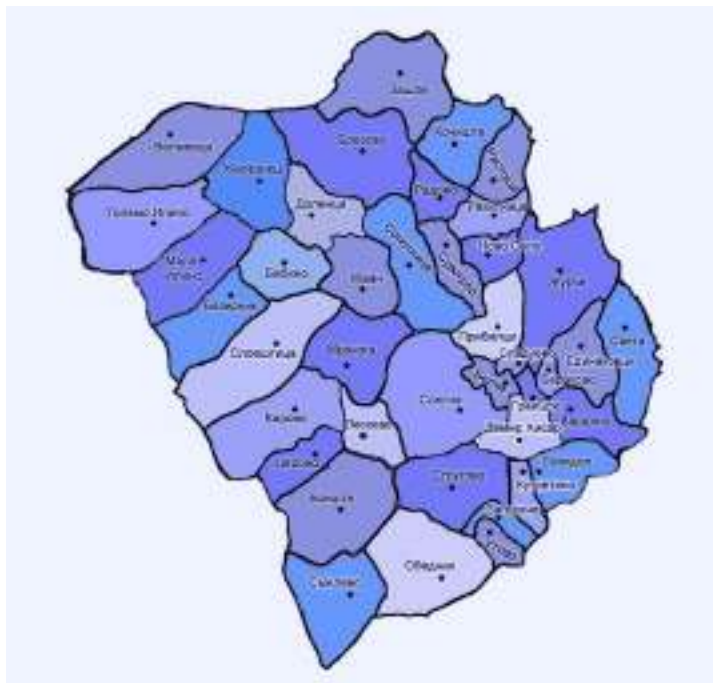
Општината Демир Хисар сместена е во југозападниот дел на Република Македонија. Се наоѓа во просторот помеѓу 41°08' и 41°21' СГШ и 20°58' и 21°18' ИГД по Гринич. Општината го завзема просторот во горното сливно подрачје на река „Црна,“ која извира и тече низ средишниот дел на општината. Опкружена е од сите страни со ридско-планинско земјиште кое се издига над рамничарските алувијални терени и создава природна целина отворена по текот на река „Црна,“. Просечна надморска висина на општината е 660м.нм.

Како административна целина општината Демир Хисар граничи на југ со општина Битола, на запад со општините Ресен, Охрид и Дебарца, на север со општина Другово и на исток со општините Крушево.

Територијата на општината зафаќа површина од 473 км² или 1,84% од вкупната површина на Република Македонија со што се вбројува во средните по големина општини

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

во Република Македонија. Општината Демир Хисар формирана е во 1946 година. Во оваа општина живеат 9497 жители а просечната густина на население изнесува 20.08 жители на км².

5.1.2. Климатски

Просторот на општина Демир Хисар се карактеризира со типично континентална клима. Просечно годишна температура на воздухот изнесува 11,4⁰C. Највисоки средно-месечни температури се јавуваат во јули и изнесуваат 22,6⁰C, а најладен месец е јануари со средно-месечни температури од 0,3⁰C.

Амплитудата на екстремните температури се движи од -28,4⁰C до 40,3⁰C или 68,7⁰C. Средно годишно се јавуваат 83,1 мразни денови од кои најголем број во јануари 23,5 дена, во февруари 19,1 и декември 17,8 денови.

мес	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
⁰ C	0.1	2.5	4.9	11.4	16.8	18.7	25.6	26.9	18.2	13.4	8.1	2.3

Инсолацијата е со релативно мал просечен годишен број на часови со сончев сјај (1.951 часа). Ниската инсолација е резултат на доста високата облачност која во општина Демир Хисар средно годишно изнесува 5,2 десетини.

Врнежите се со медитерански плувиометриски режим, а количините на врнежи се движат од 740 мм во рамничарскиот дел до 1.100 мм на планините. Максималните врнежи се јавуваат во ноември, април и мај, со тоа што во зимската половина од годината врнежите се поголеми и главно во вид на снег. Снегот е застапен од декември до март со дебелина на снежна покривка од 60 см во пониските делови додека на повисоките делови и планините таа изнесува околу 1.0 м. Сушите се ретки појави и најчесто се краткотрајни до 10 дена. Јаки разурнувачки ветрови нема во општината, најзастапени ветрови се : северниот ветар (183°/оо -2.2м/сек) и јужниот ветар (131°/оо - 3.6м/сек), потоа северозападниот ветар (78°/оо - 2.6м/сек), југоисточен ветар (63°/оо- 2.6м/сек), североисточен ветар (57°/оо-2.2м/сек), западен ветар (56°/оо-3.6м/сек), југозападен ветар (39°/оо-2.5м/сек) и источен ветар (20°/оо-1.8м/сек). Најјаки ветрови се јужниот и западниот ветар.

Евидентна е појавата на слана, која се јавува просечно годишно 54 дена со осетно варирање на вкупниот број на денови од 21 до 78 дена во различни години.

5.1.3. Релјефни и почвени карактеристики

Општина Демир Хисар располага со вкупна аграрна површина од 42.673 ха, од тоа:

- Продуктивно земјиште 41.804 ха
- непродуктивно земјиште 2.495ха
- земјоделска површина 7.978 ха, или 18,70%,
- шуми 24.462 ха, или 57,32%,
- пасишта 10.233 ха или 23,98%.

Во склоп на аграрната површина почвите можат да бидат со различна продуктивна вредност, а со тоа и различна категорија на земја.

- Алувијалните почви кои се најзастапени во општината во рамничарскиот дел по течението на река „ Црна,, и река „Обедничница,, се почви со длабок физиолошки активен слој, поволен механички состав и водено-воздушен режим, како и релативно добри хемиски својства.

Општо земено, алувијалните почви се одликуваат со релативно висока производна вредност.

За зголемувањето на производната способност овие почви треба да се истакне комплексното решавање на водниот режим на почвите (одводнувањето и наводнувањето) како и примената на адекватни агрохемиски и агротехнички мерки.

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

- Делувијалните почви се исто така застапени во рамничарскиот дел и тоа од двете страни на реката „Обедничца“, од левата страна на река „Црна“, од Бараково до Света, потоа по течението на реките „Журечка“, и „Жаба“.

Производните способности на овие почви се пониски што е резултат на топографско-хидрографските услови и физичките својства. Овие почви се слабо обезбедени со вода, содржат значително помалку хумус и хранливи материи и имаат неповолни хемиски и физички својства.

Како главни мерки за зголемување на нивната продуктивна способност се истакнуваат следните: заштита од ерозија, одводнување, наводнување, хумизација, калцификација, ѓубрење и продлабочување на ораниците.

Покрај алувијалните и делувијалните почви по долината на река „Црна“, застапени се циметни почви.

Во околината на населбите Големо и Мало Илино и на потегот од Сопотница преку ридот Кула до општинската граница со Другово распространети се варовничко-доломитски црници.

Ранкерите ги зафаќаат ридовите на селото Лесково-Самолски рид, Радикин рид, Старо бачило и врвот Убава. На потегот Боиште-Церово-Вирово застапени се литосоли и еродирани кафеави шумски почви како единствена енклава на овие почви во подрачјето на општината.

Најголем простор заземаат кафеавите шумски почви и тоа на падините на Бигла, Илинска и Плаќенска Планина, планинските делови на север од река „Црна“, и дел од ниската планина Кале помеѓу населбите Суводол-Вардино и границата со општина Крушево.

Бонитетот на земјиштето е различен од најквалитетните прва и трета класа во рамничарскиот дел, до најсиромашната шеста класа во ридско-планинскиот дел на Општината. Ова е резултат на влијанието на основните педогенетски фактори и процеси,

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

а особено местоположбата, рељефот и геолошката подлога, врз кои се формирани денешните почви.

5.1.4 Структура на земјиштето

Од вкупната земјоделска обработлива површина од 18211 Ха 43,8% припаѓа најголем дел на ораници и бавчи каде доминираат градинарски и житни култури, а на ридестите површини се одгледуваат тутун (564 Ха) и лозова култура (130 Ха). Сепак мора да се напомене дека начинот на одгледување на културите не е на завидно ниво и во иднина мора да се работи на негова модернизација.

5.1.5. Обработлива површина

Застапеноста на ораниците и бавчите, овоштарниците, лозјата, ливадите и пасиштата во севкупната припадност на земјоделските површини во регионот со акцент на Општина Демир Хисар се прикажани во следната табела:

П Р Е Г Л Е Д

на вкупните површини на Општина Демир Хисар по категории на користење на земјиштето

Категории на користење на земјиштето		ОПШТИНА Демир Хисар		
		Државно земјиште	Приватно земјиште	Вкупно
01	Ораници и бавчи			5761Ха
02	Овоштарници			260Ха
03	Лозја			130Ха
04	Ливади			1827Ха
05	Обработлива површина	56Ха		7978Ха
06	Пасишта			10233ха
07	Рибници			0.5Ха
08	Трстици и бари			/
09	Земјоделска површина			18211.5Ха
10	Шумско земјиште			24462Ха
11	Неплодно земјиште			
12	Вкупна површина			34695.5Ха

Површина и производство на жита во општина Демир Хисар

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Пченица				Пченка			
површ.- ха		производство		површ.- ха		производство	
Засеана	Ожнеана	вк.во тони	кг по хект-ар	Засеана	Ожнеана	вк. тони	кг по хект-ар
1301	1301	4175	3209	364	364	1095	3009

Останатите житни култури што не се набројани, не се засаени во општината

Извор: Полјоделство, овоштарство и лозарство 2004 година, Скопје 2005 - ДЗС на РМ

Површина и производство на индустриски растенија, во општина Демир Хисар¹

тутун ¹			
површина-ха		производство	
засеана	ожнеана	вкупно во тони	кг по хектар
564	564	667	1182

Останатите индустриски култури што не се набројани, не се засадени во општината

¹) Производство на сув лист

Извор: Полјоделство, овоштарство и лозарство 2004 година, Скопје 2005 - ДЗС на РМ

Површина и производство на градинарски растенија, во општина Демир Хисар

	површина-хектари		производство	
	засеана	ожнеана	вкупно во тони	кг по хектар
компир	188	188	2317	12327
кромид	8	8	95	11925
грав-чист посев	45	45	33	738
грашок-зрно	1	1	1	1200
зелка	20	20	110	5500
домати	18	18	94	5244
пиперки	126	126	956	7589
краставици	12	12	74	6200
бостан	3	3	19	6200

Останатите градинарски култури што не се набројани, не се засадени во општината

Извор: Полјоделство, овоштарство и лозарство 2004 година, Скопје 2005 - ДЗС на РМ

Површина и производство на фуражни растенија, во општина Демир Хисар

луцерка ¹				добиточен грашок-сено			
површина-хектари		производство		површина-хектари		производство	
засеана	ожнеана	вкупно во тони	кг по хектар	засеана	ожнеана	вкупно во тони	кг по хектар
163	163	601	3689	20	20	103	5140

Останатите фуражни култури што не се набројани, не се засадени во општината

¹) Површина, производство и килограм по единица површина за чист посев

Извор: Полјоделство, овоштарство и лозарство 2004 година, Скопје 2005 - ДЗС на РМ

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Површина на ливади и пасишта и производство на сено, во општина Демир Хисар

ливади ¹			пасишта ¹		
користена површина хектари	производство		користена површина хектари	производство	
	вкупно во тони	кг по хектар		вкупно во тони	кг по хектар
794	1865	2348	10667	13895	1303

¹⁾ Во вкупно за РМ и општините се вклучени површините и производството од останатото неорганизирано земјиште

Извор: Полјоделство, овоштарство и лозарство 2004 година, Скопје 2005 - ДЗС на РМ

Број на овошни стебла и производство на овошје во, општина Демир Хисар

овошје	број на стебла		производство	
	вкупно	родни	вкупно во тони	кг по стебло
цреши	1485	1300	35	27
вишни	3040	2450	68	28
јаболка	9410	8745	151	17
круши	3980	3690	31	8
сливи	21895	21170	422	21
ореви	770	670	18	28

Извор: Полјоделство, овоштарство и лозарство 2004 година, Скопје 2005 - ДЗС на РМ

Број на пенушки винова лоза и производство на грозје, во општина Демир Хисар

лозја					преработено грозје од сопствено производство, тони	производство на вино во илјади литри ¹⁾
родна површина во хектари	број на пенушки во илјади		производство			
	Вкупно	родни	вкупно во тони	кг по пенушка		
66	66	66	/	/	/	/

¹⁾ Податоците се однесуваат на вино од сопствено произведено грозје

Извор: Полјоделство, овоштарство и лозарство 2004 година, Скопје 2005 - ДЗС на РМ

По десетина години стагнација и намалување на употребата на хемиски средства во последните неколку години повторно се забележува благо зголемување на нивната употреба. Точни податоци за употреба на хемиски заштитни средства нема. Иако има мало зголемување во употребата може да се каже дека нема загадување на почвата и површинските и подземните водни текови бидејќи тие не се користат интензивно. Има појава на искористување на обработливо земјиште за изградба на индустријски капацитети, но тоа не е вообичаена пракса, евидентиран е еден таков објект со површина помала од 1000м².

5.1.6. Шумски вегетација

Растителниот свет, посебно шумската вегетација во општината Демир Хисар завзема големи површини и се одликува со релативна сочуваност. Природните услови и карактеристики условуваат појава на два вегетациски појаса, дабов и буков.

Во дабовиот регион се среќаваат неколку типа на шуми, белгаброво-благунова шума, плоскачева шума и горунова шума. Најголеми простори зазема плоскачевата шума и горуновата шума, која се искачува до најголема височина од 1.200 м. Буковиот појас се надоврзува на дабовиот и представен е со типовите на подгорска и горска букова шума, а само на многу мали површини се јавува субалпска букова шума (на највисоките предели на планината Бигла). По планинските била застапени се планинските пасишта. На поголеми површини се застапени ридските пасишта и тоа претежно во северните и источните предели на општината. Вкупната површина под шума изнесува 22970 Ха од кои 2438 Ха високо стеблести шуми, 19446 Ха ниско стеблести шуми и 1066 Ха борови насади. Површината под шуми во приватна сопственост изнесува 20682 Ха, во државна сопственост 1820 Ха додека сопственоста врз 468 Ха е спорна. Пред се станува збор за егзистирање на листопадни шуми, како и мешовити шуми. Шумите од благун и бел габер се застапени на 700 м надморска висина. Застапени се и нискостеблени шуми, кои не обезбедуваат можности за нивно стопанисување, туку исклучиво за подобрување на микроклимата, за регулација на водотеците, како и за естетските, амбиенталните и панорамските содржини на природната средина во целост. Специфичните климатски услови и геолошката разноликост на подрачјето условуваат појава на хетерогена природна вегетација и диференцирање на вегетациони височински појаси, почнувајќи од најнискиот појас на благун и бел габер преку дабовите шуми до 1200 м надморска висина со ридските пасишта, црниот јасен се до буковите шуми над 1200 м надморска висина.

Според очуваноста, здравите шуми завземаат 75,40 % од вкупните површини под шуми, деградираниите 10,00 % и шикарите 14,60 % додека високостеблестите во површина учествуваат со 12,70 %. Има појава на диво сечење на шумите, најмногу во приватна сопственост 28.577м^3 што изнесува 43.8% од вкупната сеча на шуми 65.156м^3 . Се сече нискостеблеста шума (даб) која повторно израстува на сечените стебла, така да не се створаат ерозивни подрачја. Посебни ерозивни подрачја не се познати во општината. Има непошумени делови кои претсатвуваат пасишта и се обраснаати со тревы и други ниски сезоски растенија.

Возрасната структура на шумскиот фонд е релативно добра. Дрвната маса на шумите со возраст од 20-30 години учествува со 33,60 %.

5.1.7. Водоснабдителен систем

Главното градско подрачје на општината е група од 4 населени места: Демир Хисар (2593), Слечче (719), Суводол (415) и Кутретино (301), кои имаат вкупно население од 4028 жители. Овие населени места заедно со јавните установи (ОУ, ДСУ, ЈЗО „Здравствен дом,, , ЈЗО „Психијатриска болница,, детската градинка и.т.н.), со фабриките „Пружини и текстил,, „Слобода,, „Орка,, „Ксенос,, пекатара на „Младост,, , 2 живинарски фарми, со вода се снабдуваат од градскиот водовод (постои повеќе од 13 години) .

а. Водовод

Градскиот водовод се состои од 2 бунари со вкупна издашност од 40-54 лит/сек во зависност од периодот во годината, резервоарски простор за вода за пиење од вкупно 1.650 м³ и водоводна мрежа од 32.000 м¹. Кај с.Граиште се ископани два бунари со длабина од околу 12 метри од каде водата преку потисен цевковод од ПВЦ цефки ф 250 мм и должина од 2.500 м¹ се пумпа до пумпната станица која се наоѓа во близина на Демир Хисар. Преку потисен цевковод од ПВЦ цевки со дијаметар ф 250 мм и должина од 1.750 м¹ водата се пумпа до резервоарот со капацитет од 1400 м³, кој се наоѓа над градот Демир Хисар. Од резервоарот водата гравитационо преку мрежата стигнува до потрошувачите. За населеното место Слечче изградена е помошна пумпна станица, затоа што котата на резервоарот во Слечче е повисока од котата на резервоарот во Демир Хисар.

Резервоарот во Демир Хисар е нова градба, додека на цевководот се изврши реконструкција на делот каде што имаше азбест-цементни цевки во должина од 2.000 м¹, а останато е да се изврши замена на азбест-цементни цевки во должина од 1.200 м¹. Поголемиот дел од мрежата е со ПВЦ цевки со дијаметар од ф 90 мм, работен притисок до 10 бари и се во добра состојба. Сите потрошувачи се поврзани со водомери и немерената вода и водните загуби се мали.

- **Состојба во останатите населени места**

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Населено место	Состојба со водоснабдување
Бабино	Сопствен водовод: каптажа, довод и разводна мрежа 2,0 км и резервоар
Базерник	Сопствен водовод: каптажа, доводен цевовод 2,5 км, разводна мрежа 1,0 км и резервоар 20 м ³
Бараково	Сопствен водовод: бунар, потисен цевовод 1,0 км, разводна мрежа 1,5 км и резервоар 40 м ³
Белче	Сопствен водовод: бунар, потисен цевовод 1,5 км, разводна мрежа 2,0 км и резервоар 100 м ³
Боиште	Јавна чешма. Не е решено прашањето со водоснабдувањето
Брезово	Сопствен водовод: каптажа, доводен цевовод 2,5 км, разводна мрежа и резервоар 30 м ³
Вардино	Сопствен водовод: каптажа и бунар, потисен цевовод 1,5 км, довод од каптажа 1,0 км, разводна мрежа 2,0 км и резервоар 100 м ³
Велмевци	Сопствен водовод: 2 каптажи, доводен цевовод 3,0 км, разводна мрежа 1,0 км и 2 резервоари од 100 м ³ и 40 м ³
Вирово	Сопствен водовод
Големо Илино	Сопствен водовод: каптажа со издашност 1 л/сек, доводен цевовод 1,0 км, разводна мрежа 2,0 км и 2 резервоари од по 10 м ³
Граиште	Сопствен водовод: бунар, потисен цевовод и разводна мрежа 2,0 км и резервоар 30 м ³
Демир Хисар	Сопствен водовод: бунари со вкупна издашност 40-54 лит/сек, потисен цевовод 3,3 км, разводна мрежа и резервоар од 1400 м ³
Доленци	Сопствен водовод: каптажа, доводен цевовод 0,6 км, разводна мрежа 2,0 км и 2 резервоари од 40 м ³
Единаковци	Сопствен водовод: бунар, потисен цевовод 2,0 км, разводна мрежа 2,0 км и резервоар
Жван	Сопствен водовод: бунар, потисен цевовод 1,0 км, разводна мрежа и резервоар од 200 м ³
Железнец	Сопствен водовод: каптажа, доводен цевовод 3,0 км, разводна мрежа 0,7 км и резервоар од 15 м ³
Журче	Сопствен водовод: бунар со вкупна издашност 3-5 л/сек, потисен цевовод 4,5 км, разводна мрежа 4,2 км
Загориче	Сопствен водовод: каптажа со издашност 0,5 л/сек, доводен цевовод 1,0 км, разводна мрежа 2,0 км и 2 резервоари
Зашле	Водоснабдување од 2 јавни чешми. Во тек е изградба водовод: каптажа, доводен цевовод 2,5 км
Кочишта	Јавна чешма.
Кутретино	Поврзани на водоводот од Демир Хисар, разводна мрежа од 2,5 км
Лесково	Не е населено.

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Мало Илино	Сопствен водовод: каптажа, доведен цевовод 1,5 км, разводна мрежа 1,0 км и резервоар 20 м ³
Мренога	Сопствен водовод: каптажа, доведен цевовод 2 км, разводна мрежа 1,5 км и резервоар 15 м ³
Ново Село	Сопствен водовод: бунар, потисен цевовод, разводна мрежа и резервоар
Обедник	Сопствен водовод: бунар со вкупна издашност 3-5 л/сек, потисен цевовод 0,45 км, разводна мрежа и резервоар од 150 м ³
Прибилци	Сопствен водовод: 2 бунари, потисен цевовод 2,5 км, разводна мрежа 2,5 км и 2 резервоари од 40 м ³ и 20 м ³
Радово	Јавна чешма.
Ракитница	Сопствен водовод: каптажа, доведен цевовод и разводна мрежа 2,0 км
Растојца	Сопствен водовод: каптажа со издашност 1 л/сек, доведен цевовод 0,4 км, разводна мрежа 1,3 км и резервоар 65 м ³
Света	Сопствен водовод: бунар со вкупна издашност 2 л/сек, потисен цевовод 2,5 км, разводна мрежа 3,0 км и резервоар од 120 м ³
Сладуево	Сопствен водовод: бунар, хидрофор и разводна мрежа 1,0 км
Слепче	Поврзани на водоводот од Демир Хисар, разводна мрежа од 4,5 км и резервоар 100 м ³
Слоештица	Сопствен водовод: каптажа, доведен цевовод и разводна мрежа 4,0 км и резервоар 60 м ³
Смилево	Снабдување од индивидуални каптажи и јавни чешми. Изградени: каптажа со издашност 1,5 л/сек, доведен цевовод 5,5 км, разводна мрежа 4,0 км и резервоар 100 м ³
Сопотница	Сопствен водовод: дел бунар, дел каптажа, разводна мрежа 6,0 км и 2 резервоари од 200 м ³ и 100 м ³
Стругово	Сопствен водовод: каптажа со вкупна издашност 1-1,5 л/сек, доведен цевовод 3,5 км, разводна мрежа 2,5 км и резервоар од 60 м ³
Суводол	Поврзани на водоводот од Демир Хисар, разводна мрежа од 3,0 км
Суво Грло	Сопствен водовод: каптажа, доведен цевовод 1,0 км, разводна мрежа 1,0 км и резервоар 15 м ³
Утово	Користат заеднички водовод со с. Загориче.
Церово	Сопствен водовод: каптажа, доведен цевовод 2,0 км, разводна мрежа 0,6 км и резервоар од 12 м ³

Водата во некој од селските резервоари не се хлорира, а водоснабдителните системи не се дадени на управување на ЈПК Комуналец. Контролата на квалитетот на водата за пиење во селските водоводи не е редовна и постои ризик од појава на стомачни заболувања и заразни болести. Контролата на квалитетот на водата во градот Демир Хисар се врши еднаш во неделата и ја контролира 3.3.3. Битола.

Од извештаите на ЈКП,, Комуналец,-Демир Хисар, потрошувачката на вода за домаќинства е во просек околу 18,88 м³ месечно по домаќинство. Со просечен број од 3-4 лица по домаќинство, дневната потрошувачка на вода изнесува околу 165 л/жител. Процентот на наплата изнесува 75%, додека загубите во водоводниот систем околу 30%

Индустриските водни потреби се проценуваат на околу 4 л/сек и се очекуваат да пораснат на 11 л/сек. Сепак недостасуваат релевантни податоци од некој од индустриските капацитети па се нема севкупна слика за потрошувачката на вода како и за испуштените отпадни води од индустриските капацитети.

Потрошувачка	л/д/ж
Нето домаќинства	165
Комерцијални	127
Индустрија	42
Загуби	115
Бруто	449

Општо земено расположивите количини на вода за пиење во општина Демир Хисар се во рамките на потребните. Проблемите со недостаток на вода за пиење во летниот период се:

- ограничена издашност на изворите и бунарите;
- големи загуби во мрежата поради мал профил на цевките и дотраеност на истата;
- голема потрошувачка на вода за пиење поради користење на истата за наводнување;

б. Акумулирани води

Мелиоративното подрачје на Општина Демир Хисар се обезбедува со акумулирана вода од изградените акумулациони езера во Суводол и Стругово со следните карактеристики:

ПРЕГЛЕД

на капацитетот на акумулациите во Општина Демир Хисар
во средно сушна година

Ред бр.	АКУМУЛАЦИЈА	Вкупен капацитет x 10 ⁶ м ³	СОСТОЈБА
1.	СТРУГОВО	0.140	Изградена
2.	СУВОДОЛ I	/	Изградена
3.	СУВОДОЛ II	0.165	Изградена
4.	СЛЕПЧЕ	0.195	Главен проект
	ВКУПНО:	0.205	

в. Проточни води

Низ територијата на Општината поминува реката Црна со нејзините притоки Стара река, Жаба, Боишка река и Журешница со следните хидрографски и хидролошки карактеристики:

ПРЕГЛЕД

на основните податоци за водотеците во Општина Демир Хисар
во средно сушна година

Ред бр.	ЕЛЕМЕНТ	Един. мера	ВОДОТЕК
			Црна
1.	Должина во Општината	км	28
2.	Просечен проток	м ³ /сец	6.6
	- мин	м ³ /сец	0.65
	- мах	м ³ /сец	37.8
	- во сезоната	м ³ /сец	/

5.1.8. Сточарство

Со оглед на големите површини под пасишта (10 233 Ха), може да се каже дека во овој регион развиеноста на сточарството е на многу ниско ниво. Моменталната состојба со регистрирани 35 крави, 550 овци, 120 кози и 14 000 кокошки укажува на неискористеност во голема мера на пасиштата.

Сите фарми се во приватна сопственост додека домашните животни во индивидуална сопственост не се во целост евидентирани. Ниту една од сточарските фарми нема изградено пречистителна станица па отпадните води директно се испуштаат површински или во реципиент. Забележана е блага тенденција на зголемување на сточниот фонд и тоа, посебно крави, овци, кози, пчели и риби во рибниците во с. Бабино. Во општината има повеќе жители кои се занимаваат со одгледување на пчели и производство на мед.

Сите фарми се во приватна сопственост додека домашните животни во индивидуална сопственост не се во целост евидентирани. Ниту една од сточарските фарми нема изградено пречистителна станица па отпадните води директно се испуштаат површински или во реципиент.

Сепак мора да се напомене дека оваа општина има можности за интензивен развој на сточарството па во иднина треба да се работи во оваа насока.

5.1.9. Минерални ресурси

Според досегашните истражувања, Општина Демир Хисар не располага со значајни количества рудно богатство. Постојат минерални ресурси кои воглавно се надвор од синорот на општината. Експлатација постои единствено на наоѓалишта на калциум-карбонат додека единствениот рудник за железна руда не работи. Количината на ископан варовник изнесува 474т/ден и е константна во изминатите пет години. Геотермални извори во општина Демир Хисар нема, меѓутоа минерални извори има во селата Смилево и Прибилци. Во општината има наоѓалишта на глина која се користи за грнчарско производство, а се користи од населението на општина Кичево. Има ископување на мермери, меѓу кои најзастапени се травертинот и каолинот. Во село Базерник има утврдени резерви од 300.000 тони каолински глини. Утврдени резерви на мермери од 500.000м³ се во село Радово. Железната руда се ископува во рудникот Сопотница со површина од 2.2км², со утврдени резерви 10 милиони тони и претставува средно голем рудник. Додека работел годишната експлоатација на равна руда изнесувала 600.000 тони. Рудникот е со површински коп. Рудникот бил во состав на Рудници и железарница Скопје, но не работи околу 16 години.

5.2. Економски потенцијал

5.2.1. Индустија

Во општина Демир Хисар постои релативно слабо развиена индустрија, и тоа металопреработувачка, неметална и текстилна индустрија

Неискористеност на капацитетите сеуште постои во земјоделството. Најзастапени стопански гранки во општина Демир Хисар се :

- Земјоделеие 17.16% /откуп на печурки и шумски плодови, сточарство, рибарство, пчеларство, тутун, и сл.. Но нема претпријатие кое е регистрирано за земјоделско производство.

- Трговија 16.20% /претежно продажба на храна, средства за хигиена, леб и бели печива, облека и обувки, останатите стоки поретко се среќаваат

- Шумарство 10.10%

- Текстилна индустрија 8.80%/конфекција и автомобилска галантерија

- Угостителство 4.70% /хотел и мали угостителски објекти - кафулиња, кафани, слаткарници, сендвичари и сл.

Општината има идеален потенцијал за развивање на производството на еколошки чиста храна. Можности за развој постојат и во дрвнопреработувачката , мелничко-пекарската како и индустријата за преработка на земјоделски производи и производи од месо и млеко.

5.2.2.. Туризам

Туризмот во рамките на Општина Демир Хисар досега беше доста малку застапен, посебно со мал акцент на развојот на руралниот туризам. Имајќи го во предвид постоењето на доста значајни културно-историски споменици од поблиското и подалечното минато и локалитети од историско значење за овие простори, во Општина Демир Хисар има идеални услови за развој на туризмот. Во село Смилево постои и функционира Меморијален музеј - "Смилевски Конгрес". Како природна реткост се евидентирани пештерите над село Сопотница. Карактеристично за општината е тоа што сеуште постојат и работат природни валавници во селата Вирово и Слоештица, како традиционален начин на валање, бојадисување и перење на волнени предмети. Евидентирани археолошки локалитети се : "Граишка Чука" над село Граиште, локалитети во селата Обедник, Жван, Зашле, над с. Сопотница и Железнец.

Во општината нема податоци дека истите се заштитени, а нивното рангирање по значење е евидентирано во Заводот за заштита на културноисториските споменици. Но поради недоволното инфраструктурно уредување, како и нивната запуштеност, истите остануваат како недоволно искористени капацитети. Редок и забранет за лов дивеч е мечката, срната, рисот, еленот, верверицата, соколот, бувот, орелот, ретка е речната пастрмка, полска еребица, а дозволен за лов е корисен дивеч е зајакот и дивата свиња

Во рамки на општината функционираат хотелот “Младост” со 38 легла и мотелот “Рио” со 5 легла. Со збогатувањето на содржините, обнова и изградба на сместувачки капацитети, инфраструктурното уредување во смисла на пробивање и изградба на патишта до потенцијалните туристички локалитети и излетнички места, како и поттикнувањето и стимулирањето на руралниот и амбиенталниот туризам, прогласување на заштитени природни подрачја, промоција на нативни култури на растенија и животни жителите на општина Демир Хисар може да добијат дополнителен извор на приходи.

Посети на туристи

Година	2000	2001	2002	2003
Посети на домашни туристи	216	63	53	63
Посети на странски туристи	40	2	21	2
Вкупно	256	65	74	65

Извор: Државен завод за статистика, туризам 2000-2004 година, Јуни 2005

5.2..3 Финансиски сектор

Банкарскиот систем кој го опслужува стопанскиот и нестопанскиот сектор во Демир Хисар се одвива главно преку Стопанска Банка - Битола и Македонска Банка и една менувачница. Граѓаните и правните лица своите финансиски потреби и во соседните градови Прилеп, Битола и Крушево.

5.2.4. Демографски карактеристики

а). Структура на население

Општина Демир Хисар ја сочинуваат селата:

Ред. бр.	Населено место	Повр. во ха	Тип	Ред. бр.	Населено место	Повр. во ха	Тип
1	Бабино	993,3747	Р/П	22	Лесково	844,9524	П
2	Базерник	1295,0334	П	23	Мало Илино	1665,2837	П
3	Бараково	187,0447	Н	24	Мренога	1454,6753	Р
4	Белче	305,3426	Н	25	Ново Село	533,1016	Н
5	Боиште	2176,6135	Р	26	Обедник	2136,5900	Н
6	Брезово	2075,6635	П	27	Прибилци	994,4471	Н
7	Вардино	887,8732	Н	28	Радово	497,1396	П
8	Велмевци	1832,2200	Р/П	29	Ракитница	482,6318	Н/Р
9	Вирово	1727,5430	Р/П	30	Растојца	800,8563	Н/Р
10	Големо Илино	2069,1221	П	31	Света	1376,1426	Н/Р
11	Граиште	361,1028	Н	32	Сладуево	127,0255	Н
12	Демир Хисар	500,3899	Н	33	Слепче	2456,3092	Н/Р
13	Доленци	1073,4720	Н	34	Слоештица	2151,6266	Р
14	Единаковци	878,1096	Н/Р	35	Смилево	1644,0549	П
15	Жван	920,1646	Н/Р	36	Сопотница	1764,4673	Н
16	Железнец	1276,3570	Н	37	Стругово	1677,4387	Н/Р
17	Журче	2269,5455	Р	38	Суводол	1102,1390	Н
18	Загориче	414,9104	Н	39	Суво Грло	463,0534	Р
19	Зашле	1929,3439	П	40	Утово	291,9254	Н
20	Кочишта	1213,3289	Р	41	Церово	776,4340	Р
21	Кутретино	388,7993	Н				

Тип: Н - Низинско, Р - Ридско, П - Планинско,
 Н/Р - Низинско ридско, Р/П - Ридско планинско

Според орографската карта (8) села се планински, (10) села се ридски, а (23) села се рамничарски.

Вкупно население во Општина Демир Хисар по населени места:

Ред бр.	Населено место	% од вкупно население	Вкупно население		
			Вкупно	Мажи	Жени
1	БАБИНО	0,36	34	8	26
2	БАЗЕРНИК	0,55	52	28	24
3	БАРАКОВО	0,71	67	32	35
4	БЕЛЧЕ	2,58	245	127	118
5	БОИШТЕ	0,07	7	4	3
6	БРЕЗОВО	0,65	62	35	27
7	ВАРДИНО	2,80	266	144	122
8	ВЕЛМЕВЦИ	0,07	7	5	2
9	ВИРОВО	1,59	151	78	73
10	ГОЛЕМО ИЛИНО	0,55	52	28	24
11	ГРАИШТЕ	1,53	145	78	67
12	<i>ДЕМИР ХИСАР</i>	27,30	2593	1329	1264
13	ДОЛЕНЦИ	1,02	97	46	51
14	ЕДИНАКОВЦИ	3,56	338	173	165
15	ЖВАН	4,51	428	218	210
16	ЖЕЛЕЗНЕЦ	0,60	57	25	32
17	ЖУРЧЕ	2,69	255	124	131
18	ЗАГОРИЧЕ	1,21	115	58	57
19	ЗАШЛЕ	0,44	42	20	22
20	КОЧИШТА	0,40	38	20	18
21	КУТРЕТИНО	3,17	301	152	149
22	ЛЕСКОВО	0,00	0	0	0
23	МАЛО ИЛИНО	0,53	50	24	26
24	МРЕНОГА	1,13	107	51	56
25	НОВО СЕЛО	0,37	35	19	16
26	ОБЕДНИК	2,87	273	142	131
27	ПРИБИЛЦИ	2,80	266	139	127
28	РАДОВО	0,14	13	8	5
29	РАКИТНИЦА	0,39	37	19	18
30	РАСТОЈЦА	0,20	19	9	10
31	СВЕТА	3,50	332	175	157
32	СЛАДУЕВО	0,81	77	40	37
33	СЛЕПЧЕ	7,57	719	367	352
34	СЛОЕШТИЦА	2,33	221	110	111
35	СМИЛЕВО	3,38	321	162	159
36	СОПОТНИЦА	9,78	929	477	452
37	СТРУГОВО	3,01	286	147	139
38	СУВОДОЛ	4,37	415	208	207
39	СУВО ГРЛО	0,08	8	3	5
40	УТОВО	0,37	35	17	18
41	ЦЕРОВО	0,02	2	1	1
ВКУПНО:		100	9497	4850	4647

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Во една од вкупно 41 населби нема население. Сосема раселено е селото Лесково. Просечната густина на населението е мала и изнесува 20,08 жители на еден км² според пописот од 2002 година. Бројот на население според пописите се движи:

Миграционите движења (село-град) кои беа карактеристични на целата територија на Република Македонија, се случија и во овој регион. Големите напуштања на селата доведоа до тоа да едно село биде целосно иселено, а во повеќе села да живеат мал број на жители претежно стари лица. Тоа понатаму, предизвика напуштање на големи површини обработливо земјиште, пасишта, ливади и шуми кои, како економски потенцијал, се неискористени.

Вкупно население во општина Демир Хисар, домаќинства, станови и земјоделски стопанства:

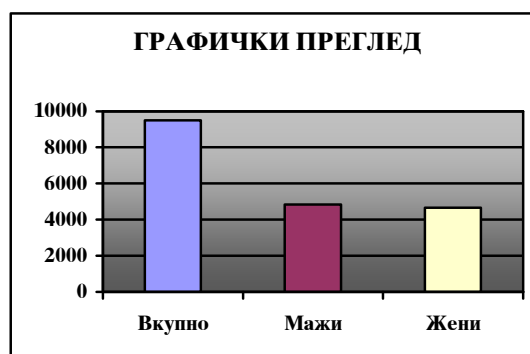
Општина Демир Хисар	Вкупно	Домаќинства	Станови
	9497	2987	4327

Извор: ДЗС-книга - 13-попис 2002

Вкупно население во Општината Демир Хисар по пол и возраст

Возраст	Вкупно	Мажи	Жени
Вкупно	9497	4850	4647
0-4	386	199	187
5-9	466	245	221
10-14	600	296	304
15-19	566	277	289
20-24	525	264	261
25-29	570	317	253
30-34	620	326	294
35-39	692	392	300
40-44	655	404	251
45-49	623	339	284
50-54	578	291	287
55-59	529	269	260
60-64	639	306	333
65-69	687	303	384
70-74	621	296	325
75-79	442	193	249
80-84	202	85	117
>85	91	47	44
непозн	5	1	4

Извор: ДЗС-книга - 13-попис 2002

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Вкупно население во општина Демир Хисар според изјаснувањето за национална припадност:

Општина Демир Хисар	НАЦИОНАЛНОСТ							
	Македонци	Албанци	Турци	Роми	Власи	Срби	Бошњаци	Останати
Вкупно во Општина	9179	232	35	11	7	13	2	18
Процент	96,65	2,44	0,37	0,12	0,07	0,14	0,02	0,19

Извор: ДЗС-книга - 13-попис 2002

Вкупно население во Општина Демир Хисар според возраста и школска подготовка:

Возраст	Вкупно население	Сеуште се во процент на образование	Школска подготовка						
			без училиште	некомплетно основно образование	Основно училиште	средно училиште	виша школа	Висока школа, Факултет, академија	Магистратура
15-19	566	6	1	-	410	148	1	-	-
20-24	525	-	3	6	82	416	5	13	-
25-29	570	-	5	8	86	406	38	27	-
30-34	620	-	6	9	120	430	22	32	1
35-39	692	-	8	25	142	452	26	38	1
40-44	655	-	15	55	195	321	27	42	-
45-49	623	-	23	88	259	218	17	18	-
50-54	578	-	16	101	289	129	28	15	-
55-59	529	-	25	155	213	101	27	7	1
60-64	639	-	26	315	203	73	15	7	-
65-69	687	-	69	431	138	38	6	5	-
70-74	621	-	115	408	67	27	2	2	-
75-79	442	-	84	305	35	15	3	-	-
80-84	202	-	48	141	11	2	-	-	-
85 и повеќе	91	-	38	51	2	-	-	-	-
Непознато	5	-	1	2	1	1	-	-	-
Вкупно	8045	6	483	2100	2253	2777	217	206	3
%	100	0,075	6,00	26,10	28,00	34,52	2,70	2,56	0,037

Извор: ДЗС-книга - 13-попис 2002

Вкупно население на возраст од 10 и повеќе години, по пол и по писменост во општина Демир Хисар:

Општина	вкупно		мажи		жени	
	писмени	неписмени	писмени	неписмени	писмени	неписмени
Д.Хисар	8224	421	4272	134	3952	287

Извор: ДЗС-книга – 13-попис 2002

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Вкупно население во општина Демир Хисар на возраст од 10 години и повеќе, по пол, писменост и петгодишни групи на возраст:

	вкупно		Мажи		Жени	
	Писмени	Неписмени	Писмени	Неписмени	Писмени	Неписмени
10-14	600	-	296	-	304	-
15-19	565	1	276	1	289	-
20-24	522	3	262	2	260	1
25-29	565	5	312	5	253	-
30-34	614	6	323	3	291	3
35-39	684	8	389	3	295	5
40-44	640	15	394	10	246	5
45-49	599	24	325	14	274	10
50-54	564	14	285	6	279	8
55-59	507	22	254	15	253	7
60-64	613	26	293	13	320	13
65-69	624	63	284	19	340	44
70-74	530	91	279	17	251	74
75-79	373	69	183	10	190	59
80-84	161	41	77	8	84	33
85 и повеќе	59	32	39	8	20	24
Непознато	4	1	1	-	3	1
Вкупно	8224	421	4272	134	3952	287

Извор: ДЗС-книга - 13-попис 2002

Вкупно население во општина Демир Хисар на возраст од 15 и повеќе години според активноста и полот:

Општина Демир Хисар	Вкупно	Економски активни			Економски неактивни
		се	лица кои вршат занимање	лица кои не вршат занимање	
	8024	4659	3711	948	3365
мажи	4098	2713	2231	482	1385
жени	3926	1946	1480	466	1980
%	84,49	49,06	39,08	9,98	35,43
Р.М. (%)	77,97	36,77	22,77	14,00	41,20

Извор: ДЗС-книга - 13-попис 2002

б) Образование

Мрежата на училишта нерамномерно е распоредена во просторот на општината, што може да се види од состојбата со активни четиригодишни и осумгодишни училишта:

Бр.	Населено место	Вид на училиште	Број на паралелки	Вкупен број на ученици	Вкупен број на вработени	Нето П/м ²	Бруто П/м ²
I.	Демир Хисар		29+4	593+30	58	3.707	43.901
1.	Демир Хисар	Осмолетка I-VIII	18	459	35	1.120	18.247
2.	Вардино	I-IV	1	9	2	330	3.797
3.	Граиште	I-IV	1	9	2	245	2.934
4.	Единаковци	I-IV	1+1	6+8	2	165	665
5.	Журче	I-IV	1+1	13+3	3	428	1.521
6.	Кутретино	I-IV	2+1	32+10	4	291	2.294
7.	Прибилци	I-IV	1	15	2	226	1.367
8.	Света	I-IV	1	16	2	297	6.805
9.	Слепче	I-IV	2+1	27+9	4	367	3.583
10.	Стругово	I-IV	1	7	2	238	2.688
II.	Жван		10+1	144+7	25	1008	1946
1.	Жван	Осмолетка V-VIII	4	77	13	610	1128
2.	Вирово	I-IV	1	7	2	60	162
3.	Доленци	I-IV	1	3	2	50	132
4.	Жван	I-IV	1	14	2	64	176
5.	Слоештица	I-IV	1	8	2	68	164
6.	Сопотница	I-IV	2+1	35+7	4	156	184
III.	Смилево		7+1	59+5	14	820	946
1.	Смилево	Осмолетка I-VIII	5+1	44+5	11	760	823
2.	Обедник	I-IV	2	15	3	60	123
ВКУПНО		18	46+6	796+42	97	5.535	46.793

Од погоре презентираното произлегува дека само во 18 населби од вкупно 41 во општината, постојат училишта за непотполно или целосно образование, додека во 23 населби воопшто нема училишта, а учениците се школуваат во околните населби.

Вкупниот број на ученици од прво до осмо одделение во општината изнесува 832 ученика. Во вкупниот број на жители во општината 9497, учениците од прво до осмо одделение се 8,76%. Вкупниот број на вработени во сите училишта (четиригодишни и основни) во општината изнесува 103.

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

- Број на ученици во секое од горенаведените училишта според пол и националност:

Училиште	Пол		Национална припадност			
	М	Ж	Македонци	Албанци	Турци	Роми
ЦОУ-Демир Хисар	312	311	586+30	7	-	-
ЦОУ-Демир Хисар	228	231	453	6	-	-
ПОУ-Вардино	4	5	9	-	-	-
ПОУ-Граиште	5	4	9	-	-	-
ПОУ-Единаковци	9	5	6+8	-	-	-
ПОУ-Журче	2	14	13+3	-	-	-
ПОУ-Кутретино	19	23	31+10	1	-	-
ПОУ-Прибилци	9	6	15	-	-	-
ПОУ-Света	10	6	16	-	-	-
ПОУ-Слепче	21	15	27+9	-	-	-
ПОУ-Стругово	5	2	7	-	-	-
ЦОУ-Жван	79	72	144+7	-	-	-
ЦОУ-Жван	39	38	77	-	-	-
ПОУ-Вирово	4	3	7	-	-	-
ПОУ-Доленци	3	/	3	-	-	-
ПОУ-Жван	5	9	14	-	-	-
ПОУ-Слоештица	3	5	8	-	-	-
ПОУ-Сопотница	25	17	35+7	-	-	-
ЦОУ-Смилево	31	33	37+5	22	-	-
ЦОУ-Смилево	22	27	30+5	14	-	-
ПОУ-Обедник	9	6	7	8	-	-
ВКУПНО:	422	416	772+42	29	-	-

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

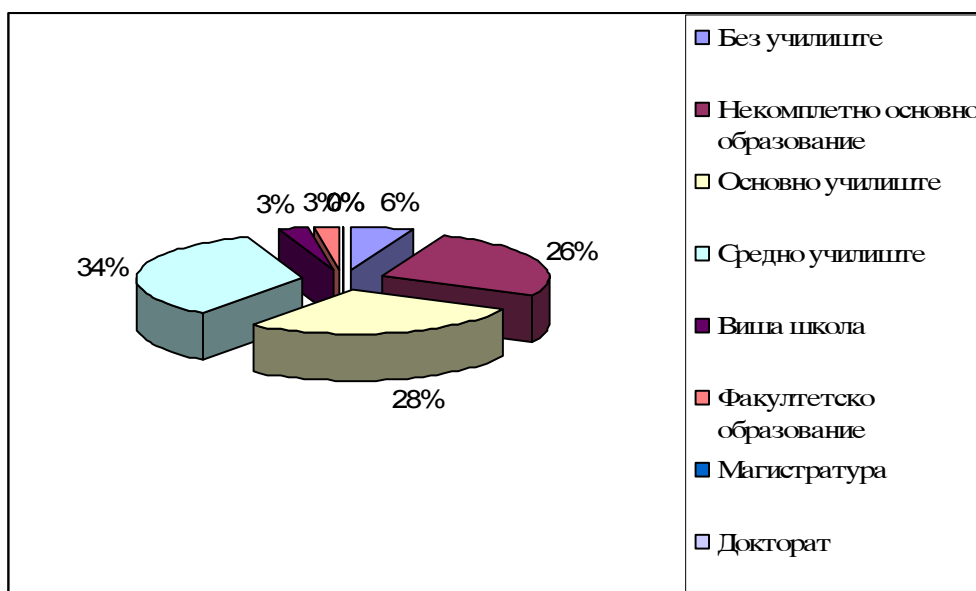
Во општината Демир Хисар постои само едно средно државно училиште во кое покрај ученици од општината Демир Хисар, се школуваат и ученици од соседните општини.

Ред бр.	Населено место	Вид на училиште	Број на паралелки	Вкупен број на ученици	Вкупен број на вработени
1.	Демир Хисар	Средно училиште I-IV година	12	322	32

Вкупниот број на ученици од прва до четврта година изнесува 322 ученика. Вкупниот број на вработени во средното државно училиште во општината изнесува 32.

- Број на ученици во секое од горенаведените училишта според пол и националност:

Училиште	Пол		Национална припадност				
	М	Ж	Македонци	Албанци	Турци	Роми	Влаи
ДСУ „К.П. Мисирков,,	144	178	313	8	/	/	/

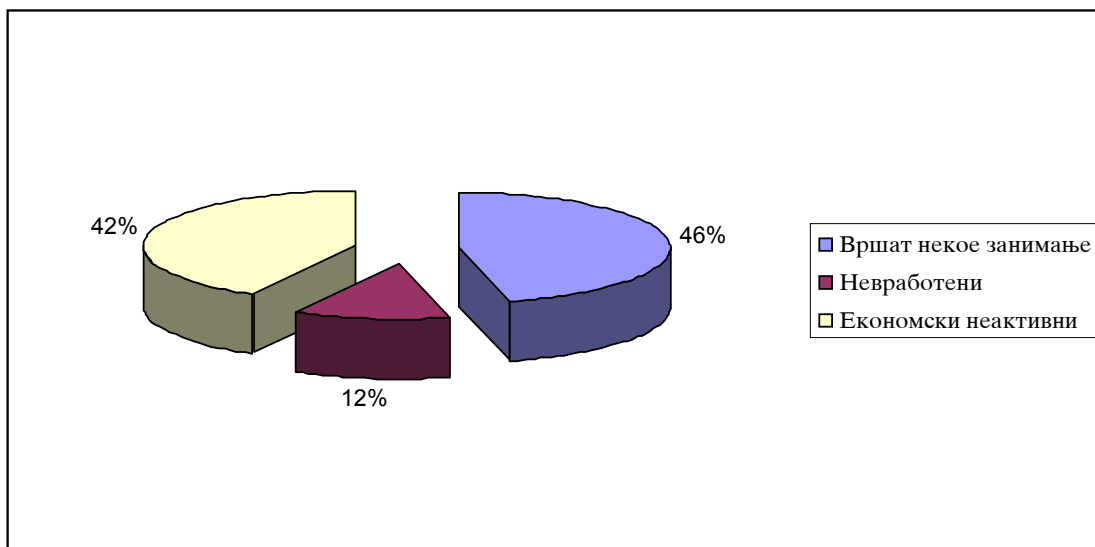

в) Вкупен број на вработени и невработени лица

Според податоците од пописот во 2002 година од вкупно 9.497 жители на Општина Демир Хисар 105 се земјоделци. Вкупниот број на активни лица е 4659 од кои 3711 вршат некое занимање, 948 лица не вршат занимање. Економски неактивни се 3365 лица. Просечниот број на членови по домаќинства изнесува 3,18 лица (2987 домаќинства).

Вкупно население во општина Демир Хисар на возраст од 15 и повеќе години, според активноста

	вкупно	економски активни			економски неактивни
		вкупно	вработени	невработени	
мажи	4098	2713	2231	482	1385
жени	3926	1946	1480	466	1980
вкупно	8024	4659	3711	948	3365

Вкупниот број на евидентирани вработени лица изнесува 1547 или 16,29% од вкупниот број на население во општината и тоа најголемиот број од нив се вработени во државната администрација, земјоделството и текстилната индустрија.

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Невработеноста според различни критериуми е прикажана во наредните табели и тоа:

Невработеност според старосна структура и пол, состојба 09.2005

Вкупно	Пол		Возрасни групи											
	мажи	жени	до 30 год.			30-40 год.			40-50 год.			над 50 год.		
			се	м	ж	се	М	ж	се	М	ж	се	М	ж
2028	1117	911	558	278	280	582	308	274	462	255	207	426	276	150
21,35%	55,08	44,92	27,51	49,82	50,18	28,70	52,92	47,08	22,78	55,20	44,80	21,00	64,79	35,21

Невработеност според национална припадност и пол:

Национална припадност	Степен на стручна подготвеност									
	НКВ		ПКВ и НСО		КВ		ССО		ВКВ	
	се	ж	се	ж	се	ж	се	ж	се	ж
Македонци	923	440	14	8	308	89	611	301	0	0
Албанци	41	15	0	0	1	0	5	1	0	0
Турци	6	3	0	0	1	0	2	1	0	0
Роми	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Срби	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Власи	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Други	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Вкупно	970	458	14	8	311	89	618	303	0	0

Национална припадност	Степен на стручна подготвеност									
	ВИШЕ СО		ВИСОКО СО		МАГИСТРИ		ДОКТОРИ		ВКУПНО	
	се	ж	се	ж	се	ж	се	ж	се	ж
Македонци	64	25	51	28	0	0	0	0	1971	891
Албанци	0	0	0	0	0	0	0	0	47	16
Турци	0	0	0	0	0	0	0	0	9	4
Други	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Вкупно	64	25	51	28	0	0	0	0	2028	911

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Невработени лица по основ на образование и пол:

Вкупно	Степен на стручна подготвеност														
	НКВ			ПКВ и НСО			КВ			ССО			ВКВ		
2028	се	м	ж	се	м	ж	се	м	ж	се	м	ж	се	м	ж
		970	512	458	14	6	8	311	222	89	618	315	303	0	0
21,35%	47,83	52,78	47,22	0,69	42,86	57,14	15,33	71,38	28,62	30,47	50,97	49,03	0	0	0

Состојба 09,2005

Вкупно	Степен на стручна подготвеност											
	ВИШЕ СО			ВИСОКО СО			МАГИСТРИ			ДОКТОРИ		
2028	се	М	ж	се	м	ж	се	м	ж	се	М	ж
		64	39	25	51	23	28	0	0	0	0	0
21,35 %	3,16	60,94	39,06	2,51	45,10	54,90	0	0	0	0	0	0

5.2.5. Здравство

Во поглед на постојната мрежа на здравствени објекти во општината состојбата е следна:

Во населеното место Демир Хисар постои ЈЗУ „Здравствен дом,, со површина од 1.920 м². Објектот е реновиран во 1997 година. Во ЈЗУ има вработено 75 лица од кои 17 доктори, 2 биохемичари, 2 виши медицински сестри, 27 медицински сестри, 1 ренген техничар, 2 лаборантски техничари, 1 фармацевтски техничар и 23 административни работници. ЈЗУ пружа медицинска услуга во следните области:

- Општа медицина со итна медицинска помош и домашно лекување;
- Здравствена заштита на децата;
- Здравствена заштита на ученици и младинци;
- Здравствена заштита на жените;
- Стоматолошка заштита (Ортодонција и Протетика);
- Рентген дијагностика;
- Лабораториска дејност;
- Поливалентна патронажа;
- Специјалистичко-консултативна здравствена дејност за интернистички болести и
- Дерматовенерологија.

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Во населеното место Жван постои амбуланта со површина од 255 м². Објектот е реновиран во 1996 година. Во амбулантата работи 1 доктор на медицина и 2 медицински сестри секој работен ден од понеделник до петок и тоа од 7 до 11 часот.

Во населеното место Сопотница постои амбуланта со површина од 106 м². Објектот е реновиран во 2001 година. Во амбулантата работи 1 доктор на медицина и 2 медицински сестри секој работен ден од понеделник до петок и тоа од 11 до 15 часот.

Во населеното место Смилево постои амбуланта со површина од 70 м². Објектот е реновиран во 1998 година. Во амбулантата работи 1 медицинска сестра секој работен ден од понеделник до петок и тоа од 7 до 15 часот.

Во населеното место Ново Село здравствениот пункт не е активен. Персоналот за работа на амбулантите е од ЈЗУ „Здравствен дом,, Демир Хисар во чии состав работаат амбулантите.

Во Демир Хисар постојат и работат приватни ординации и тоа: три стоматолошки ординации, една ординација за протетика, една ординација за ортодонција и детска забна амбуланта во склоп на Зрдавниот дом. Со процесот на приватизација на здравството во Демир Хисар ќе бидат отворени : специјалистичка ординација за гинекологија и за општа медицина.

Од горното произлегува и заклучокот дека жителите на преостанатите населби од општината, своите здравствени потреби ги задоволуваат во амбулантите во населбите од оваа општина или за поитни случаи тие го користат клиничкиот центар во Битола.

5.2.6. Инфраструктурни системи

5.2.6.1 Магистрална, регионална и локална инфраструктура

Според државниот завод за статистика, транспорт и други комуникации на 31.12.2003 год во Општината Демир Хисар се регистрирани вкупно 109 км локални патишта од кој 48 км се асфалтирани и спаѓаат во современ коловоз додека другите 60 км спаѓаат во непросечени патишта. Мостови на локалните патишта се 6 со вкупна должина од 95 метри.

Преглед на локални патишта во општина Демир Хисар, состојба 31.12.2003 година:

општина	вкупно	современ коловоз			макадам	земјени	непросечени
		се	асфалт	коцка			
Д.Хисар	109	48	48	/	/	1	60

Државен завод за статистика, транспорт и други комуникации 2002-2003 година

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Преглед на мостови на локални патишта, состојба 31.12.2003 година

општина	вкупно		постојани		привремени	
	број	метри	број	метри	број	метри
Д.Хисар	6	95	6	95	/	/

Државен завод за статистика, транспорт и други комуникации 2002-2003 година

Регистрирани патни, моторни и приклучни превозни средства во 2003 година во општина Демир Хисар се прикажани во следнава табела:

	видови превозни средства							
	Мотоцикли	Патнички автомобили	Автобуси	товарни автомобили	Специјални возила	вечни возила	Работни возила	приклучни возила
вкупно возила	2	1580	14	109	46	25	1	32
приватен сектор	2	1526	2	77	27	4	/	15
прва регистрација	1	83	/	1	6	5	1	1
приватен сектор прва регистрација	1	83	/	/	3	/	/	/

Државен завод за статистика, транспорт и други комуникации 2002-2003 година

Извор: Министерство за внатрешни работи, проценети податоци

Патни моторни возила според видот на горивото, 2003 во општина Демир Хисар:

вид на гориво	вкупно	мотоцикли	патнички автомобили	автобуси	товарни автомобили	специјални возила	работни возила	вечни возила
вкупно	1777	2	1580	14	109	46	1	25
бензин	1436	2	1389	3	22	17	/	3
нафта	323	/	179	11	85	26	1	21
мешавина	5	/	3	/	/	2	/	/
бензин-гас	9	/	5	/	2	1	/	1
ел. енергија	4	/	4	/	/	/	/	/

Државен завод за статистика, транспорт и други комуникации 2002-2003 година

Извор: Министерство за внатрешни работи, проценети податоци

5.2.6.2. Електроенергетска инфраструктура

Сите населени места во општината Демир Хисар се електрифицирани во втората половина на минатиот век. Напојувањето со електрична енергија на општината Демир Хисар е од конзумното подрачје на „Електродистрибуција,, Подружница-Битола, а енергетската инфраструктура е претставена со: 10 кВ далновод, 68 трафостаници 10/0.4 кВ и нисконапонската мрежа во сите населени места.

Нисконспонскиот развод на општината Демир Хисар е изведен од дрвени и мал дел армирано-бетонски столбови. На тој начин е обезбеден нисконапонскиот развод за домаќинствата и индустријата.

Индустриските капацитети располагаат со сопствени дистрибутивни објекти, столбни ТС 10/0.4 кВ со воздушни 10 кВ приклучоци.

Расположивите електро дистрибутивни капацитети се во рамките на потребните. Голем број на дрвени столбови се заменети со армирано-бетонски столбови и 1/3 од проводното јаже на далекуводите е заменето со ново проводно јаже и поголем пресек на истото, така да не се јавуваат поголеми проблеми и прекини во снабдувањето со електрична енергија.

5.2.6.3. Комуникациска инфраструктура

Во општина Демир Хисар со комуникациската инфраструктура се опфатени: поштенскиот и телефонскиот сообраќај. Во општината постојат 3 (три) ПТТ објекти, во Демир Хисар, Жван и Смилево.

Во овие објекти се вршат поштенски услуги: прием на писма, пакети, уплата и исплата на парични средства и сл.

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Преглед на поштенски пратки во општина Демир Хисар, состојба 31.12.2003

Општина	писмоносни пратки	пакетни пратки	работници
Д.Хисар	147466	1007	7

Државен завод за статистика, транспорт и други комуникации 2002-2003 година

Преглед на телефонски линии и претплатници во општина Демир Хисар, состојба 31.12.2003

општина	телефонски линии - инсталиран капацитет вкупно	телефонски претплатници			
		се	резиденти	бизнис	службени и останати
Д.Хисар	2560	2230	2079	129	22

Државен завод за статистика, транспорт и други комуникации 2002-2003 година

Водењето на телефонските водови во општината Демир Хисар е со подземни кабли и поставување на бетонски столбови, а од таму воздушно до телефонските претплатници и со нив управува АД Македонски Комуникации, додека мобилната телефонија е претставена преку двата мобилни оператори.

5.2.7. Култура

Културно-историското наследство во општината Демир Хисар е недоволно истражено, а позначајните споменици во него се недоволно заштитени.

Според временската класификација најзастапени се спомениците од средновековниот и турскиот период. На подрачјето на општината постојат вкупно 62 цркви и манастири од кои по својата старост, сочуваност, начин на градба, живопис и местоположба се издвојуваат 7 објекти кои се заштитени со Законот како трајни белези за еден народ и едно време. Тие се: манастир „Свети Јован,, со црква „Свети Никола,, во село Слечче (XIV век), манастир „Журче,, со црква „Свети Атанасие Александриски,, (XVII век), црква „Свети Атанасие,, во село Слоештица, манастир „Свети Никола,, (Топлички) кај село Слоештица (XIV век), црква „Света Петка,, во село Жван (XIV век), латинска црква „Свети Димитрие,, во село Жван (XVII век), црква „Влашки гробишта,, (во урнатини) во село Обедник. Во општината се евидентирани вкупно 62 манастири.

Иако недоволно археолошки испитано на подрачјето на општината постојат индикации од материјалната култура уште од предисторискиот период па до денес.

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Најголем дел од археолошките локалитети потекнуваат од античкиот период (особено архијскиот) и средновековниот (особено Византискиот) период. На локалитетите постојат

делови од населби, тврдини, некрополи, фрагментарна керамика и сл. Најмаркантни се локалитетите во село Граиште, Жван, Железнец, Зашле и Обедник.

Поновите споменички обележувања на значајни историски места од Илинденскиот период и периодот од НОБ како споменикот на Даме Груев, Меморијалниот музеј „Смилевски конгрес., и на учесниците во Илинденското востание во село Смилево; споменик на Јордан Пиперката во близина на село Жван; гробница на 15 востаници од Илинденското востание во село Слепче; спомен обележување од периодот на НОБ во селата Жван и Бабино кои укажуваат на вековните борби на македонскиот човек за одржување на својот интегритет и самобитност. Тие заедно со останатите споменици на културата и историјата се од посебен придонес како за културната историја на народот кој живее на оваа територија, така и за идниот развој на општината од аспект на туризмот. Во Демир Хисар има Дом на култура "Илинден" кој е активен и во негова организација се сите културни настани во општината. Во негов состав е и "Градската библиотека" .

Во општината во село Бабино постои и приватна библиотека со уреден партер за културни манифестации. Библиотеката се наоѓа во семејна куќа со специфична архитектура за овој крај. Библиотеката е посетена во текот на целата година од ученици и други посетители вклучувајќи ги и странските делегации.

5.2.8. Спорт

Спортот во општина Демир Хисар е на лошо ниво, има само неколку фудбалски клубови во општинската лига во фудбал. Затоа за спортот на територијата на Демир Хисар може да се каже дека му се посветува многу мало внимание. Најголем успех има постигнато ФК Демир Хисар кој еден период играше во втората Македонска лига. Во Демир Хисар започна со работа и младинска фудбалска школа.

Другите спортови се скоро целосно отфрлени и нема клубови. Младите сакаат да се вклучат во некој спорт, но условите се лоши. Единствено од другите спортови се работи на каратето И постои карате школа во општината.

Денес младите во Општина Демир Хисар уживаат да се рекреираат, играјќи фудбал на новоизграденото игралиште во близина на основното училиште. Исто така за време на летото во близина на каскадата на Црна Река во с.Граиште се изградени спортски терени за одбојка нап лажа и кошарка.

Во иднина се планира изработка на нови игралишта во новата населба во Демир Хисар, како и завршување на спортската сала.

5.2.9 Урбан развој

Демир Хисар како урбана населба, од своето формирање постојано бележи пораст на населението. Така спрема пописот во 1961 г. населбата броела 1129 жители. Во 1981 година имало 2283, а во 1985- 2633 жители. Тоа докажува дека луѓето од селските населби нагло ги напуштале своите домови и се населувале во Демир Хисар.

Денес, Демир Хисар е урбанизирана од грдски тип која ги има сите услови на мало градче. Изградена е електрична мрежа, водовод, одводна канализација, асфалтирани улици и поврзана е со современ коловоз со соседните општини Битола, Крушево, Кичево и Прилеп.

Демир Хисар, или како што во превод го нарекуваат Железна Планина, е област која се наоѓа во југозападниот дел на Република Македонија, или северозападно од Пелагониската низина, околу горниот слив на река Црнасо нејзините притоки. Во поголемиот дел релјефот е ридско-планински, а мал дел по течението на Црна Река е низински. Посебен знак на одбележување на оваа област се планините Бигла, Илинска и Плакенска Планина, на која се наоѓа и највисокиот врв од 2000м, кои ја одделуваат Демирхисарската област од Преспанско-Охридската област.

Поради богатство на овии планини со железна руда, и областа го добива името Железник, кое се менувало во зависност од владетелите во различни периоди. Оваа област се среќава како Сидеро Кастрон, што на грчки значи Железна тврдина, а Демир Хисар е име што Турците го дале на оваа област што би значело Железна Планина. Тоа е името што и денес го носи.

Територијата на општина Демир Хисар зафаќа површина од 473 км² и се вбројува во средно големите општини на Р.Македонија, со просечна густина на населението од 20.8 жители на км².

-Проекти во реализација

Општина Демир Хисар моментално работи на неколку проекти за подобрување на животот на граѓаните, а и во блиска иднина ќе се превземаат активности за изработка на нови проекти.

- Реконструкција на водоводната мрежа во Демир Хисар
- Канализација со пречистителна станица во с.Сопотница
- Фекална канализација со пречистителна станица во с.Суводол-с.Кутретино

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

- Канал за наводнување, изградба на бунари, обезбедени средства за цевовод и резервоар во с.Прибилци
- Доградба на водовод во с.Жван
- Доизградба на каптажа и водоводна мрежа с.Стругово
- Обезбедени средства за изградба на водовод 2 фаза с.Смилево
- Изградба на каптажа и дел од потисен цевовод с.Зашле
- Изградба на спортски терен и детско игралиште во новата населба во Демир Хисар
- Повраток на зградата на Старата полициска станица, Старата душевна болница и Спортската сала во сопственост на општина Демир Хисар
- Набавка на автомобил за потребите на ЕЛС Демир Хисар

-Реализирани проекти

Хронолошки преглед на реализираните проекти од 1993 година до 2004 година, до страна на тогашните локални власти.Податоците од 1997 до 2004 се однесуваат исклучиво за претходната општина Демир Хисар, без тогашната општина Сопотница.

1993 година

- Изградба на улици во Демир Хисар

1994 година

- Изградба на улици во Демир Хисар
- Изградба на пат за с.Мало Илино
- Изградба на пат за с.Слепче
- Изградба на пат за с.Прибилци
- Изградба на арм. Бетонски мост преку р."Црна" на локален пат

1995 година

- Изградба на пат за с.Бабино
- Изградба на пат за с.Зашле
- Реконструкција на пат за с.Стругово

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

1996 година

- Изградба на пат за с.Суво Грло
- Изградба на пат за с.Вирово
- Изградба на пат за с.Мренога
- Изградба на пат(улици) во с.Слепче
- Изградба на пат за с.Вардино-С.Бараково
- Изградба на улици во Демир Хисар
- Изградба на пат с.Суводол-Демир Хисар
- Изградба на улици во с.Жван
- Изградба на улици во с.Сопотница
- Изградба на водовод во с.Журче
- Изградба на одводен канал во Демир Хисар

1997 година

- Изградба на пат-крак за с.Бараково
- Изградба на пат за с.Ракитница

1998 година

- Изградба на пат за с.Обединик-с.Метимер
- Изградба на пат за с.Кутретино
- Зафат на р.Жаба за наводнување кај с.Растроца
- Започнување со изградба на водовод во с.Смилево
- Започнување со изградба на водовод во с.Обединик
- Изградба на челичен мост преку река “ Црна “ во с.Единаковци

1999 година

- Изградба на мост во с.Смилево

2000 година

- Тампонирање на улици во с.Кутретино

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

2001 година

- Изградба на пат Овчарник - Кочишта
- Реконструкција на водовод во Демир Хисар
- Реконструкција на водовод во с.Света

2002 година

- Реконструкција на пат за с.Слепче
- Реконструкција на пат за с.Вардино
- Изградба на затворен канал за наводнување кај с.Пребилци

2003 година

- Реконструкција на водовод во Демир Хисар

2004 година

- Изградба на водовод за село Смилево - 1-ва фаза
- Реконструкција на водовод во Демир Хисар - 1-ва фаза

2005 година

- Изградба на брана за наводнување во с.Мренога
- Изградба на игралиште со вештачка трева во Демир Хисар
- Регулација на речно корито со поплочување во с.Сопотница
- Регулација на речно корито во с.Стругово
- Санација на резервоар во с.Доленци
- Доизградба на водовод со резервоар во с.Спотница
- Доизградба на водовод, изградба на бунар за наводнување во с.Света
- Доизградба на водовод во с.Обединик
- Тампонирање на пат до манастирот во с.Вирово
- Тампонирање на патот с.Сопотница -с.Радово
- Асфалтирање на улици во селото и пат до манастирот до црквата С.Илија
- Пробивање на патот с.Белче-с.Слепче
- Изградба на улица до селските гробишта во с.Слепче
- Пробивање на патот до манастирот во с.Суводол
- Тампонирање на патот до муслиманските гробишта во с.Обединик

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

- Санација на патот до манастирот во с.Стругово
- Проширување на патот до манастирот во с.Граиште
- Изградба на потпорни ѕидови во с.Вирово, с.Големо Илино, с.Слепче
- Изградба на спортски терени во с.Граиште и с.Големо Илино
- Чистење на диви депонии во с.Белче и с.Стругово
- Пробивање на полски патиштаи чистење на банкини
- Набавени компјутер, автомобил и копир машина
- Донирани учебници и огревно дрво за социјално загрозени семејства
- Учество на Саем на општини ЗЕЛС ЕКСПО 2005

Поддржани проекти на НВО прку ЕКП и Светска Банка

-Планирани проекти

Во општина Демир Хисар се вложуваат сите напори да се реализираат предвидените проектиза развој на општината. Така за најблиска иднина се предвидени:

- Регулација на речното корито на Црна Река
- Доизградба на спортската сала во Демир Хисар
- Реконструкција и адаптација на Општинската зграда во Демир Хисар
- Плоштад Демир Хисар
- Соборен Храм Демир Хисар
- Мост на Журечка река во с.Журче
- Локален пат с.Журче-манастир Свети Атанасиј Александриски
- Старечки дом с.Сопотница
- Водовод с.Радово
- Фекална канализација с.Журче
- Мост с.Сладуево-с.Прибилци

6. АНАЛИЗА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Оценката на состојбите во животната средина во општина Демир Хисар се направи преку организирање на анкета - доставување на анкетни листови по месните заедници, како и на основа на доставените прашалници до членовите на работните групи и анализирањето на дадените одговори со утврдување на посебен Извештај за состојбите за секој од медиумите (вода, воздух, почва, отпад и биодиверзитет). При изготвувањето на Извештајот за оценката на квалитетот во животната средина се имаа во предвид и планските документи за развојот на општината, како и студиите за управување со отпадот, биодиверзитетот, водите и сл. , изготвени на ниво на Р. Македонија во делот на општината.

6.1. Анкета

Со анкетата се направи напор да се опфатат сите структури од старосен, образовен, социјален и сл. карактер во општината. Ова овозможи да поцелосно се согледаат состојбите во животната средина од аспект на видувањето на обичниот граѓанин во неговото секојдневно живеење. Истражувањето на јавното мислење за состојбите во значајна мерка ја подобри сликата за состојбите во животната средина, проблемите и искажаните мислења за нивно надминување, како основа за креирање на стратегија за утврдување на приоритетите и нивно надминување.

Содржината на анкетниот лист кој што беше доставен за испитување на јавното мислење за проблемите со животната средина, опфати 8 прашања значајни за состојбите во животната средина. Одговорите беа давани со поединечно обележување (заокружување) и оценување на секое од поставените прашања. Беа опфатени сите старосни структури, по пол, економски и социјален статус. За поцелосни сознанија следи содржината на анкетниот лист.

АНКЕТЕН ЛИСТ ЗА ГРАЃАНИ

1. Каде живеете

1. Град
 2. Село
- (Заокружи го редниот број)

2. Според степенот на загаденоста на животната средина, општината е:

1. Незагадена
2. Незначително загадена

3. Средно загадена
 4. Високо загадена
- (Заокружи го редниот број)

3. Причини за загадувањето се:

1. Низок степен на еколошка свест
 2. Лоша законска регулатива
 3. Неприменување на законска регулатива
 4. Неангажирање на комуналното претпријатие
 5. Немање технички средства (канти, контејнери, депонија)
 6. Економски состојби
- (Степенувај ги со броеви од 1 до 6 според значајноста. На пример: помалку значајното со 1, повеќе значајното со 2.. ... најзначајното со 6)

4. Еколошките проблеми во општината најмногу се одразуваат на:

1. Моето здравје и здравјето на моето семејство
2. Здравјето на идните генерации
3. Растителниот и животинскиот свет
4. Природните убавини и реткости

(Степенувај ги со броеви од 1 до 4 според значајноста. На пример: помалку значајното со 1, повеќе значајното со 2.. ... најзначајното со 4)

5. Најсериозни еколошки проблеми во општината се:

1. Низок степен на еколошка свест
2. Загадување на почвата од употреба на хемиски средства (пестициди, вештачки ѓубрива...)
3. Сечење и уништување на шумите
4. Неконтролиран урбан развој
5. Не(до)изграден колекторски систем
6. Не(до)изградена канализациона мрежа
7. Собирање и депонирање на цврстиот отпад
8. Загадување на водата и воздухот од индустријата
9. Квалитет на водата за пиење
10. Штетно дејствување на буката

(Степенувај ги со броевите од 1 до 9 според сериозноста на проблемот. На пример: најмалку сериозниот со 1, посериозниот со 2.. .. и најсериозниот со 9)

6. Што најмногу ви пречи на еколошки план во Вашата населба?

1. Големата нечистотија
 2. Близината на индустриски (сервисен) објект?
 3. Неуредено соседство?
 4. Загадувања од пестициди?
 5. Во населбата пријатно се чувствувам?
 6. Друго, што _____
- (Заокружи го редниот број)

7. Најзначајни еколошки вредности за општината се:

1. Здравјето на луѓето
2. Заштитата на природата и природните реткости
3. Санирање на нарушената еколошка рамнотежа
4. Позабавено искористување на природните богатства
5. Производство на природна храна со географско потекло
6. Развој на индустрија со чисти технологии
7. Мерки за заштита од бучава

(Степенувај ги со броеви од 1 до 6 според значајноста на вредоста. На пример: најмалку вредно со 1, помалку вредно со 2... .. највредно со 6)

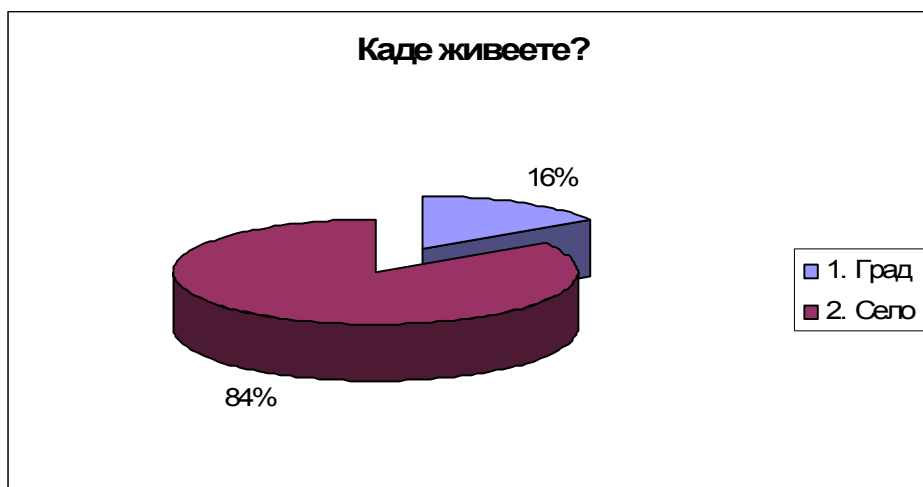
8. Со која активност би се ангажирале во заштитата на животната средина?

1. Во изработка на одредени еколошки проекти
2. Учество во еколошките акции
3. Учество во јавни трибини, разговори и емисии на радио и телевизија
4. Пишување текстови за дневни информативни гласила
5. Во изработка на пропаганден материјал (постери, брошури, летоци..) (Заокружи го редниот број)

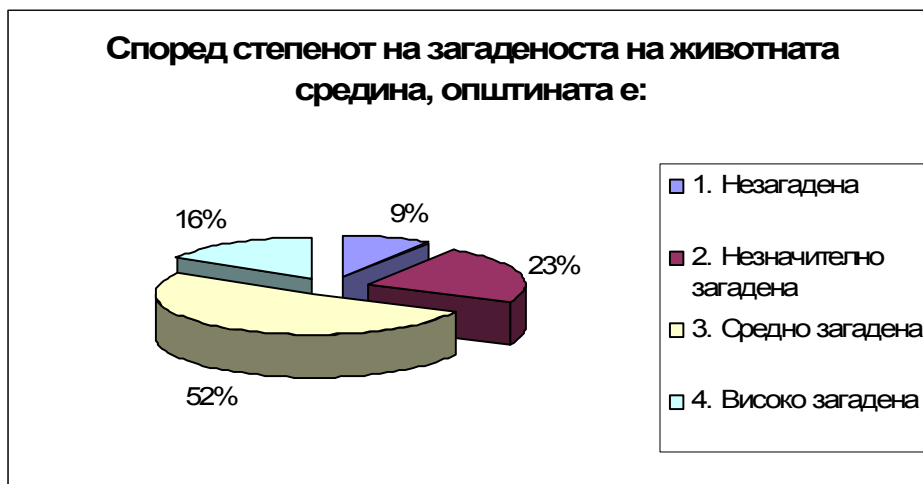
6.2 Анализа на резултатите од спроведената анкета

Анкетата е спроведена во Демир Хисар во ОУ *Гоце Делчев* VIII одделение и во ДСУ *Крсте Петков Мисирков*, Здравниот дом, јавни претпријатија во Демир Хисар, Општината Демир Хисар, подрачните единици на министерствата во Демир Хисар.

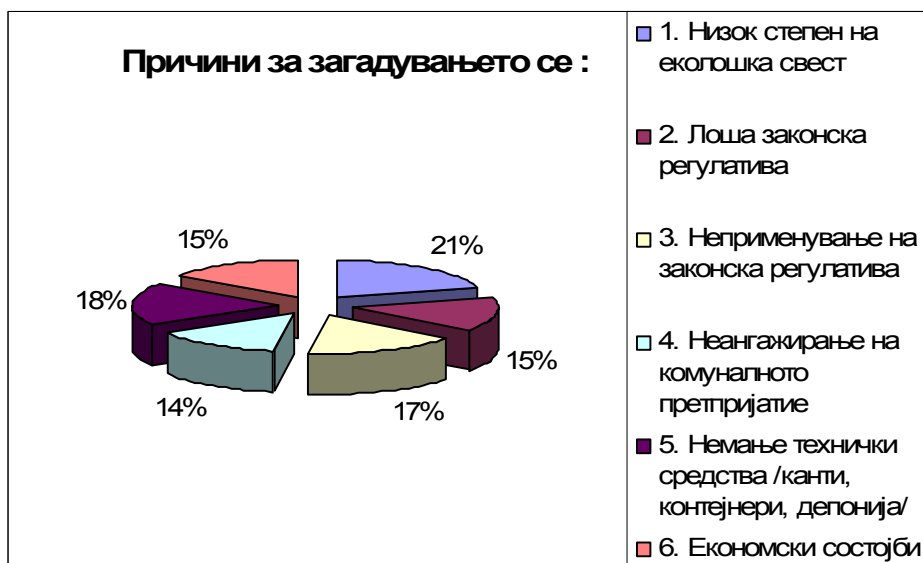
Во населените места преку Месните заедници и тоа : с. Сопотница, с. Слоештица, с. Смилево, с. Слечче, с. Суводол, с. Кутертино, с. Стругово, с. Света, с. Граиште, с. Доленци, с. Единаковци, с. Вирово, с. Вардино, с. Железнец и с. Жван и Демир Хисар.

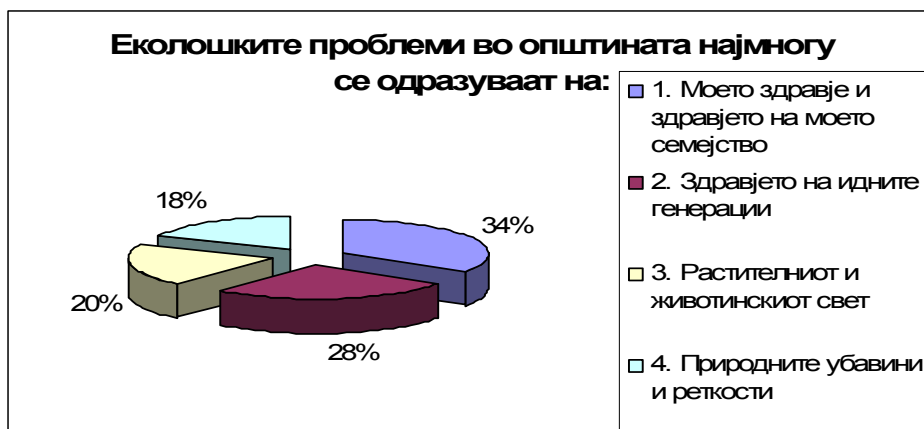
Според одговорот на првото прашање, 129 лица се изјасниле дека се од село, а останатите 24 од град.

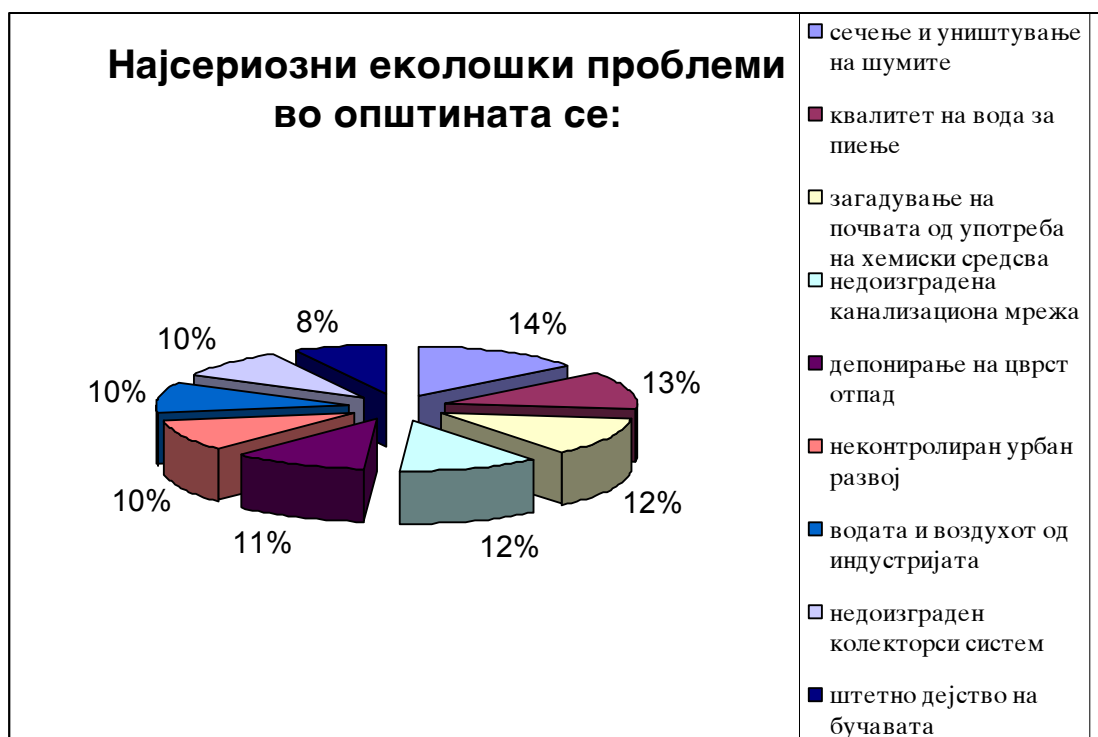
Според резултатите од анкетата може да се каже дека општина Демир Хисар има средно загадена животна средина. За таа опција се изјасниле 79 анкетирани лица, 25 лица мислат дека животната средина е високо загадена, 35 мислат дека годината незначително загадена и 14 мислат дека животната средина е незагадена.

Може да се забележи дека мислењата за причините за загаденоста се различни. Од бодувањето се гледа дека постои низок степен на еколошка свест 530 бода. Одговорот немање технички средства добил 466 бода,неприменувањето на законската регулатива 433 бода, економската состојба добил 386 бода, лоша законска регулатива 374, неангажирањето на комуналното претпријатие дибил 371 бода.

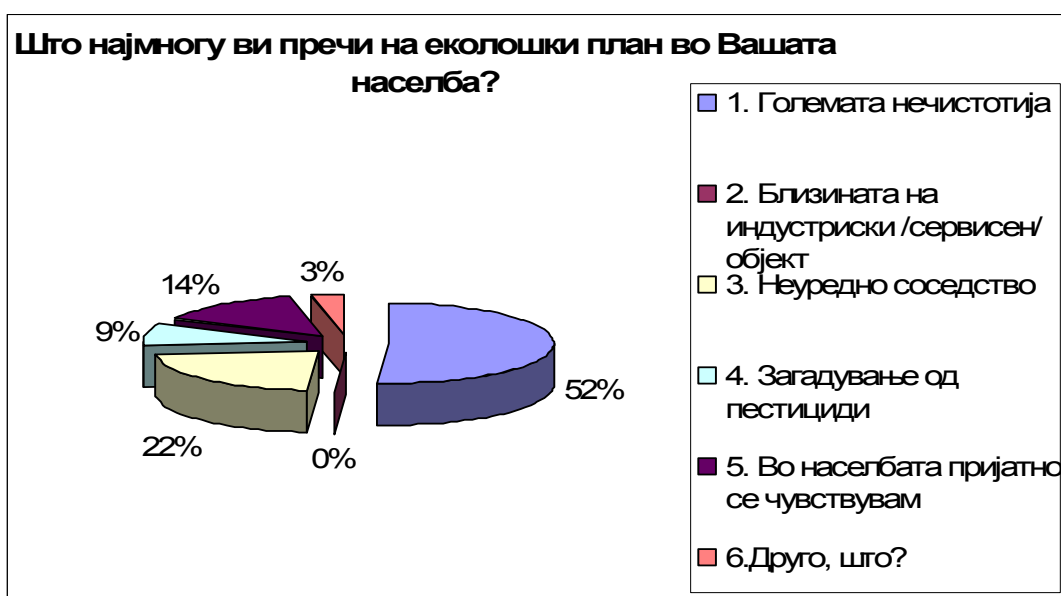

Најголемиот дел од анкетираниите се изјасниле дека еколошките проблемите се одразуваат на нивното здравје и здравјето на нивните семејства 453 бода, како и здравјето на идните генерации, 369 бодови. Растителниот и животинскиот свет, 268 бода и природните реткости и убавини, 246 бода, што секако не е занемарлива вредност за загриженост на анкетираниите граѓани. Вкупниот број на бодови (756) на првото прашање го потврдува заклучокот дека кај граѓаните постои ниско ниво на еколошка свест.

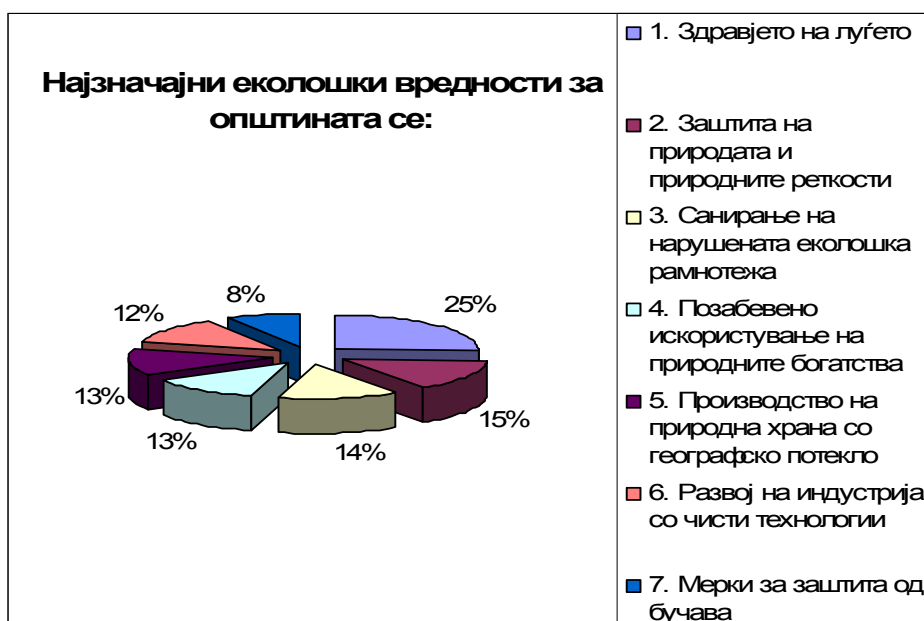

Приоритетната листа на еколошки проблеми во општината изгледа вака:

- 1.сечење и уништување на шумите 726 бода
- 2.квалитет на вода за пиење 666 бода
- 3.загадување на почвата од употреба на хемиски средства 638 бода
- 4.недоизградена канализациона мрежа 610 бода
- 5.депонирање на цврст отпад 593 бода
- 6.неконтролиран урбан развој 530 бода
- 7.водата и воздухот од индустријата 511 бода
- 8.недоизграден колекторски систем 499 бода
- 9.штетно дејство на бучавата 397 бода

Евидентно е дека на граѓаните најмногу им пречи големата нечистотија за која опција се изјасниле 78 граѓани, неуреденото соседство им пречи на 34 анкетираните граѓани, 22 граѓани се чувствуваат пријатно во својата населба, на 14 граѓани им пречи загадувањето од пестицидите, на 5 граѓани им пречи нешто друго за кое не посочиле што е, додека близината на индустриските капацитети не им пречи воопшто и за таа опција никој не се нема изјаснето.

Како најзначајна еколошка вредност е назначено здравјето на луѓето со 801 бод, заштитата на природните вредности е вреднувана со 477 бода, нарушување на еколошката рамнотежа со 427 бода, позабавено искористување на природните богатства е вреднувано со 400 бода, производство на природна храна со географско потекло е вреднувано со 402 бода, развојат на индустрии со почисти технологии со 378 бода, и мерките за заштита од бучавата се на последно место со 267 бода.

На ова прашање најмногу граѓани (63) се изјасниле дека би сакале да земат учество во еколошки акции, 53 од анкетираниите се изјасниле дека би земале учество во зготвување на еколошки проекти, 21 граѓанин се изјаснил за учество во јавни трибини, разговори и емисии на радио и телевизија, 10 граѓани се изјасниле дека сакаат да учествуваат во изготвка на пропаганден материјал и 6 анкетирани лица се изјасниле за пишување на текстови во дневни информативни гласила.

7. СОСТОЈБА ПО ТЕМАТСКИ ОБЛАСТИ

7.1 ВОДА

7.1.1. Водоснабдување

Општина Демир Хисар располага со три мали акумулации (со земјани брани од локален материјал) и тоа : Суводол 1 и Суводол 2 со капацитет 165.000m^3 вода и Стругово со капацитет од 140.000m^3 вода.

Во општината постои локален систем на водоснабдување на кој се поврзани руралните средини, додека градот е поврзан со регионален водоснабдителен систем. Оддалеченоста до најблискиот воден извор за локалниот систем на водоснабдување е различен за сите села, а за регионалниот е 2.5 км.

Низ подрачјето на оваа општина извираат и протекуваат повеќе реки:

- Река Црна со $33\text{m}^3/\text{сек}$, извира во с. Железнец се влива во река Вардар;
- Река Обедничница (Стара река) извира од с. Смилево тече до с. Граиште;
- Река Боишка извира од с. Боиште тече до м.в. Топлица;

Најзначајна и најголема од горенаведените е Црна Река која поминува низ централниот дел од општината со горниот тек и ги прибира сите речни текови, со што ја формира хидрографската мрежа во општината.

Реката "Црна" со просечен годишен проток од $15,0\text{ m}^3/\text{сек}$. претставува најголем речен потенцијал. Реките: Жаба, Стара Река, Боишка и Журешница се со мал просечен проток и само делумно ги задоволуваат потребите на просторите каде што поминуваат. Речните текови не се регулирани по целата должина, па затоа на одредени простори доаѓа до изливање во време на поројни врнежи. При максимални води текот на река "Црна" и нејзините притоки се изливаат и поплавуваат земјоделска површина од 370 хектари. Најчесто поплавувани површини се подрачјата помеѓу селата Жван и Сопотница како и Граиште и Света.

Подземните води се појавуваат во мошне издашните терени (алувиум) покрај речните текови во рамничарскиот простор. Со подземни води најмногу се снабдуваат

индустриските и рударските капацитети. Досега не се испитувани и не постои јасна слика за карактеристиките на подземните води.

Квалитетот на водите се следи од страна на ЗЗЗ-Битола.

7.1.2. Отпадни води

Организирано одведување на отпадните води, како од домаќинствата, така и од индустријата има само во градот Демир Хисар. Во селата Слечче и Велмевци има

изградено примарна канализациона мрежа и во најскоро време домаќинствата ќе се приклучат на истата. Во тек е изградба на фекална канализациона мрежа во селата Сопотница и Суводол-Кутретино.

Во општина Демир Хисар не постои пречистителна станица за преработка на отпадните води. Дел од отпадните води од домаќинствата, индустријата и фармите директно се испуштаат во реките, а дел се одведуваат во индивидуални септички јами, делимично површински. Атмосферските води се испуштаат слободно по површината на теренот.

Канализационата мрежа за комунални отпадни води изнесува 9,5 км на нејзе се приклучени 680 домаќинства. Количината на отпадни води од индустрискиот сектор изнесува 54000 м³/год (непречистена отпадна вода), од кои дел се испушта во јавната канализација, а дел во водотеците.

Извори на загадување на водите изнесуваат и сточарските фарми од кои најчесто водите се испуштаат површински. Дополнителен извор на загадување во иднина може да претставува повторното рестартирање на рудникот за железна руда и пропратните погони во кој во минатото се испирала железната руда. Отпадните води од тие погони во минатото претставувале главен извор на загадување на реката Црна во горниот дел од нејзиниот тек.

7.1.3. Институционален аспект

Мерење на водостојот и протокот на реките се мери само на Црна Река во водомерна станица Бучин и во просторниот план се дадени следните податоци: мали води 0.65м³/сек, средни води 6.6м³/сек и големи води 37.8м³/сек.

7.1.4. Порои

Регистрирани се вкупно 15 поројни токови со површина од 12 км². 12 поројни токови се од ИВ и В категорија, а само 3 поројни тока се од ИИИ категорија. Превземени мерки и мерки кои се превземаат се регулации на реките Журешка, Слечка, Струговска, Обедничка, Сопотничка и др. Како и пошумување на површините и тоа во периодот од 1976 до 1981 година се пошумени 547ха со што значително е намалена и така малата појава на ерозија.

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОЦЕНКАТА НА СОСТОЈБАТА ВО ТЕМАТСКАТА ОБЛАСТ ВОДА

Движечки сили	Притисок	Состојба	Влијанија	Реакција (Одговор)	Заклучок
Снабдување со вода за пиење	<p>- Непостоење на водоснабдителни системи за снабдување со вода за пиење во 4 населени места од 41, а во останатите населени места истите се во релативно добра состојба со помали губитоци на вода и со добар квалитет</p> <p>- Непостоење на регионален систем за водоснабдување</p> <p>- Појава на делумно користење на водата за пиење како технолошка вода во индустриските капацитети</p> <p>- релативно помали загуби на вода</p>	<p>- Квалитетот на водата се следи по Правилник и е исправна за пиење во сите населени места, со исклучок на оние 4 со јавни чешми</p> <p>- подобрување на билансот на водите од природни текови И од артериски бунари</p> <p>- потисните цевководи се од ПВЦ и полиетилен цевки со должина од 3900м потисен цевковод за градот Демир Хисар. Во градот дел од мрежата е од азбестцементни цевки.</p> <p>За селата се различни должините а материјалите се од ПВЦ и полиетилен. Сето водоснабдување е преку резервоари.</p>	<p>- влијание врз квалитетот на животот</p> <p>- негативно влијание врз обезбедувањето на доволна количина за пиење</p> <p>- влијание врз здравјето на луѓето</p> <p>- недоволни економски ефекти</p>	<p>- Ангажирање на локалните ресурси</p> <p>- аплицирање за средства од донаторите (CARDS, UNDP, USAID и сл.), и ресорните владини органи за реконструкција на водоводната мрежа и нејзино доизградување</p> <p>- аплицирање на средства кај наведените институции за изградба на локални водоводи во четирите населени места</p> <p>- се вршат анализи во Заводот за здравствена заштита од Битола</p>	<p>- недоволно изградена секундарна дистрибутивна мрежа претставува проблем.</p> <p>- загубите на води претставуваат сериозен проблем особено во летниот период</p> <p>- застарените водоснабдителни системи го загрозуваат здравјето на населението И квалитетот за живеење</p> <p>- јавна кампања за штедење и правилно користење на водите за пиење</p> <p>- Студија за регионално поврзување и користење на водата за пиење</p>

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Движечк и сили	Притисок	Состојба	Влијанија	Реакција (Одговор)	Заклучок
Отпадни води	<ul style="list-style-type: none"> - Непостоење на фекална канализациона мрежа во 37 населени места - Непостоење на атмосферска канализациона мрежа - Индустриските капацитети ги испуштаат отпадните води во реките - Непостоење на пречистителни станици 	<ul style="list-style-type: none"> - Во 37 населени места нема фекална канализациона мрежа а атмосферска канализациона мрежа нема во ни една населба - Индустриските капацитети и фарми ги испуштаат отпадните води во секундатната и терцијалната речна мрежа - Се градат 2 пречистителни станици а предвидена е изградба на пречистителни станици и за останатите мрежи 	<ul style="list-style-type: none"> - Деградација на почвата, - Дегативно влијание на флората и фауната - Намалување на квалитетот на животот - Потенцијална опасност од епидемии, влијание на здравјето на луѓето - Загадување на подземните води - загадување на речните токови на локално, регионално и државно ниво 	<ul style="list-style-type: none"> - изработка на студија и технички документи за изградба на инфраструктурна мрежа и пречистителни станици - Алицирање за средства од ресорните владини органи, донаторите и меѓународните инвеститори за изработка и фазно реализирање на студијата 	<ul style="list-style-type: none"> - Неизградената инфраструктура за третман на отпадните води претставува проблем

Движечки сили	Притисок	Состојба	Влијанија	Реакција (Одговор)	Заклучок
Иригација	<ul style="list-style-type: none"> - Недоволните капацитети на иригационите системи, - Зголемена употреба на вештачки ѓубрива и пестициди - Пропаѓање на водостопанските организации - планирана акумулација “Бучин” со просторен план 	<ul style="list-style-type: none"> - Акумулациите Стругово, Суводол1 и Суводол 2 со капацитет 305000м3 зафатнина - Користење на вештачки ѓубрива, комбинирани и азотни, а од пестицидите се користат најповеќе инсектициди, фунгициди и хербициди - Акумулацијата “Бучин” потопува повеќе населени места, изграден дел од градот Демир Хисар како и плодно земјоделско земјиште со 	<ul style="list-style-type: none"> - Намалени придонеси во земјоделството - Производство на храна со несоодветен квалитет - Промена на културите што се произведуваат - Негативно влијание врз здравјето - Планираната акумулација “Бучин” има негативно влијание врз економскиот развој на општината 	<ul style="list-style-type: none"> - Изработка на Студија и технички документи за проширување на капацитетот на иригационите системи согласно потребите на земјоделието и замена на акумулацијата “Бучин” со мали акумулации - аплицирање за средства кај надлежните владини органи и други донатори за реализација на проекти од доменот - Порационално користење на водите од иригационите системи, воспоставување режим на користење - Контролирано користење на 	<ul style="list-style-type: none"> - Промена на водостопанскиот а основна на РМ за акумулацијата “Бучин” - Промена на Просторниот план на РМ и прифаќање на алтернативното решение за акумулацијата “Бучин” - Зголемената употреба на вештачки ѓубрива и пестициди го намалува квалитетот на земјоделското производство од еколошки аспект - Недостатокот

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

		влијание на средоземна клима по реката Црна. - Можност за повеќе мали акумулации		хемиските заштитни средства - Одржување на системите за наводнување	на вода од иригационите системи во летниот период е проблем со оглед дека се мултинаменски
--	--	---	--	--	--

Движечки сили	Притисок	Состојба	Влијанија	Реакција (Одговор)	Заклучок
Наплата	- Недоволна наплата на услугата	- Наплатата на годишно ниво изнесува околу 75%	- Негативно влијание на обезбедување на доволно количество на вода - Несоодветен квалитет на водата - Негативно влијание на можноста за проширување на водоводната мрежа	- Подобрување на квалитетот на водата - Стимулирање на граѓаните за плаќање на сметките преку воведување на субвенции, плаќање на рати и каматна политика	- Преструктурирање на јавното претпријатие во сегментот на подобрување на наплатата и организацијата на работење - Недоволна наплата

Движечки сили	Притисок	Состојба	Влијанија	Реакција (Одговор)	Заклучок
Законска регулатива	- Непостоење на подзаконски акти	- Изградба и постоење на инфраструктурни системи кои не се согласно стандардите на Европската Унија - Преклопување на надлежностите во областа на води во различни министерства - Нерационално искористување на средствата - Проблеми со одржување на инфраструктурните системи	- Негативно влијание врз квалитетот на живеењето - Негативно влијание на здравјето на луѓето - Неповолно влијание врз изградбата на инфраструктурните системи согласно еколошките стандарди и стандардите на ЕУ	- Донесување на подзаконските акти како услов за целосно функционирање на законската Регулative - Усогласување на регулативата со актите на општинските власти	- Непостоењето на потполна законска регулатива го успорува процесот на апроксимација и имплементација на европските стандарди

Движечк и сили	Притисок	Состојба	Влијанија	Реакција (Одговор)	Заклучок
Порои	-Регулирање на пороите	-Регистрирани се вкупно 15 поројни токови со површина од 12км ² . 12 поројни токови се од IV и V категорија а само 3 поројни тока се од III категорија.	- Загадување на почвата - НЗагадување на речните токови - Загадување на подземните води - Намалување на земјоделските и зелените површини – ерозија - Намалување на квалитетот на живеењето	- Превземени мерки и мерки кои се превземаат се регулации на реките Журешка, Слепечка, Струговска, Обедничка, Сопотничка и др. Како и пошумување на површините со соодветни растителни видови	- Предвидување на можноста за ризик од поголеми порои како и преземање на истите во такви случаи

Резиме на состојбите и проблемите во тематската област ВОДА:

Согледувајќи ги проблемите во општината за тематската област ВОДА, како приоритетни проблеми кои негативно влијаат врз животната средина се појавија следните:

1. Непостоење на канализациона мрежа во селските средини;
2. Директно излевање на комуналните отпадни води во речните корита;
3. Непостоење на ниту една пречистителна станица за отпадни води во општината;
4. Нецелосно решено водоснабдување во поделни населени места во општината;
5. Нерегулирани речни корита;
6. Нерегулирани речни корита;
7. Слободно површинско испуштање на отпадни води од сточарските и живинарски фарми.

7.2 ОТПАД

За собирање и транспорт на отпадот во општинскиот центар Демир Хисар и селото Кутретино се грижи ЈКП Комуналец. Во останатите населени места во општината не постои организирано собирање на отпадот. Во овие места отпадот од органско потекло и се дава на стоката, а комуналниот отпад се фрла на диви депонии ив о водотеците а забележана е и појава на палење на истиот. Отпадот од дрво и дрвенести растенија се користи за загревање. Појава на диви депонии и ѓубришта има скоро во секое населено место и тие зафаќаат просечна површина од 100м². ЈКП Комуналец

располага со податоци само за количините на собраниот отпад додека видот и потеклото на отпадот не се контролираат. Сепарација и рециклирање не се спроведува. Од опасен отпад се собира само медицинскиот отпад со количина 0.77 т. кој се транспортира на депонијата Дрисла каде истиот се инсенерира. Количината на комуналниот отпад кој се собира и се транспортира на депонијата во село Новаци, општина Битола изнесува 950 тони/година.

720 домаќинства се вклучени во системот на собирање на отпадот, а создадениот отпад по глава на жител изнесува 1.2 кг/ден. Претпријатието задолжено за собирање на отпадот располага со 80 контејнери, едно возило за транспорт и има 8 вработени.

Во рамките на општината функционира една депонија од времен карактер за која нема податоци окулу нејзината големина и искористеност како и количината на отпад кој досега е депониран на истата. Функционира и една депонија за инертен отпад која се наоѓа во селото Белче. Сточните и живинарските фарми немаат никаков третман на органскиот отпад па постојат реални шанси за загадување на подземните води

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОЦЕНКАТА НА СОСТОЈБАТА ВО ТЕМАТСКАТА ОБЛАСТ ОТПАД

Движечки сили	Притисок	Состојба	Влијанија	Реакција (Одговор)	Заклучок
Индустр-иски отпад	<ul style="list-style-type: none"> - Непостојне на депонија - Делумен третман на отпадот - Несоодветно третиран органски отпад - Непостојне на организирано и селективно исфрлање на отпадот - Се исфрла на неурбанизиран простор за депонирање 	<ul style="list-style-type: none"> - Неконтролирано постоење на индустриски инертен отпад во кругот на индустриските капацитети - Несоодветен транспорт на отпадот до локацијата што се користи 	<ul style="list-style-type: none"> - Загадување на водата, воздухот и почвата - Постојне на дивни депонии на кои неконтролирано се исфрла индустриски отпад - Деградација на земјоделските површини - Намалување на сточниот фонд - Намалување на продуктивноста заради контаминираната средина - Намален квалитет на 	<ul style="list-style-type: none"> - Третирање на отпадот на самото место на настанување - Интегрално управување со отпадот - Изградба на една депонија - Култивизирање на дивни депонии - Изградба на спортски и рекреативни објекти - Редовна инспекција на индустриските капацитети во делот на управувањето со отпадот - Воведување на примарна селекција и селектирање на отпадот - Соработка на јавниот, индустрискиот и невладиниот сектор - Запознавање на менаџерските тимови на индустриските 	<ul style="list-style-type: none"> - Соодветен третман на отпадот - Да се опфатат сите капацитети за третман на отпадот - Постојето на неурбанизирана депонија и несоодветна технологија на депонирање е проблем што влијае на квалитетот на живеењето и здравјето

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

			земјоделскиот е продукти	капацитети за мерките што согласно законот треба да ги применат во праксата	
Градеж -ен шут	- Немање депонија за градежен шут	-Диви депонији од градежен шут	- Фрлање на шут на диви депонији - Деградиција на земјоделскиот е површини - Намалување на сточниот фонд	- Опфаќање со ГУП локација за изградба на депонија	- Рециклажа на градежен шут со што се намлува количината на градежниот шут и се продолжува векот на депонијата - Наменско управување со површините
Комуна- лен отпад	- Не постоје на санитарна депонија /се депонира во општина Новаци/ - Постојење на повеќе нелегални депонији - Неконтроли -рано фрлање на отпадот - Неопфатен- ост на сите урбани средини со организиран о собирање на отпадот - Палње на отпадот и загадување на воздухот - Наплата на комунална услуга изнесува 75%	- Немање сопствена депонија - диви депонији - Деградирањ е на теренот и околината - Загадување на воздухот од согорување на отпадот - Неконтроли рано расфрлува ње на отпадот (атмосферс ките појави и сл.) - Недоволно финансиски те средства за третирање на комуналниот отпад	- Неконтроли- рано зафаќање на земјоделскиот е површини и нивно намалување - Намалување на сточниот фонд - Влијание на здравјето на луѓето - Појава на епидемии - Загадување на животната средина - Исфрлање на отпад кој може да се искористи како суровина - Намален квалитет на живеење - Зголемена површина на деградирано земјиште - Намален квалитет на земјоделскиот е продукти - Постојење на опасност од загадување на подземните води	- Воведување на интегрално управување со отпадот преку усвојување на програма со која би се опфатиле сите урбани средини - Интензивно работење на комуналниот инспектор со казнени мерки - Организирање на работилници (едукација) за подигање на свеста кај населението - Организирање на денови на акции за собирање на отпадот во училиштата - Едукација на населението за значењето на отпадот - Воведување на интегрално управување со отпадот - Организирање на примарна селекција и сепарирање на отпадот - Изградба на капацитет за рециклажа - Учество во проектот за регионална депонија -Урбанизирање на локациите кои што се користат за депонирање и воведување на современа технологија на депонирање - Рекултивизација и ревитализација на деградираните простори - ѓубришта	- Постојењето на неурбанизирана депонија и несоодветна технологија на депонирање е проблем што влијае на квалитетот на живеењето и здравјето

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

				<ul style="list-style-type: none"> - Редовно и навремено собирање на отпадот - Организирано собирање и откуп - Соработка помеѓу јавниот и невладиниот сектор - Преструктурирање - приватизација на секторот за наплата во претпријатието (работа на профитабилен принцип) 	
Медицински отпад	<ul style="list-style-type: none"> - Нема депонија за инсенерација на отпадот - Собирање на отпадот и транспорт во Дрисла - Скопје, каде се согорува 	<ul style="list-style-type: none"> -Интерно, контролирано собирање на медицински отпад во комплексот на болницата - Населението нема контакт 	<ul style="list-style-type: none"> - Евентуално загадување на подземните и површинските води во комплексот 	<ul style="list-style-type: none"> - Згрижување на медицинскиот отпад заедно со соседните општини, заеднички транспорт до депонија Дрисла 	<ul style="list-style-type: none"> - Организирање на регионално ниво на собирање и транспорт во Дрисла
Биолошки отпад	<ul style="list-style-type: none"> - Не се врши компостирање на отпадот 		<ul style="list-style-type: none"> - Загадување на природата 	<ul style="list-style-type: none"> - Организирање на селекција на отпадот - Едукација за ефектите и производите од тој отпад 	<ul style="list-style-type: none"> - Едукација

Резиме на состојбите и проблемите во тематската област ОТПАД:

При процената на состојбата со животната средина за тематската област ОТПАД се појавија следните проблеми кои негативно влијаат врз животната средина:

1. Расчистување и ревитализација на земјиштето на кое се наоѓаат дивите депонии и ѓубришта;
2. Активно учество во изработка на физибилити студија и проект за избор на локација за регионална депонија за комунален цврст и технолошки отпад;
3. Превземање на мерки и активности за отпочнување со вршење на селекција на отпадот и набавка на соодветни садови и возила;
4. Превземање на мерки за собирање на отпадот од населените места
5. Спроведување на Законот за отпад и контрола од надлежните институции

7.3 ПРИРОДА

Општина Демир Хисар располага со големи природни капацитети и тоа како во земјоделството, сточарството, шумарството, собирањето на лекови и други видови на растенија, ловот и риболовот како и туризмот.

7.3.1. Земјоделство

Општина Демир Хисар располага со 18.211 Ха земјоделска површина што укажува дека земјоделството може да биде водечка гранка на производство. Најмногу се застапени житните култури како и овошните стебла. Податоците за употребени хемиски заштитни средства се следните:

Комбинирани ѓубрива 450 т/год

Азотни ѓубрива 440 т/год

Фунгициди 870кг

Хербициди 920 кг

Инсектициди 660 кг

Употребата на хемиски заштитни средства е во благ пораст во последните пет години, па се наметнува потреба за информирање на земјоделците за опасностите од преголема употреба на истите. Приоритетна активност треба да биде едукација на земјоделците за погодностите и начините за производство на органски здрава храна.

7.3.2 Сточарство

Општина Демир Хисар располага со 10.233 Ха пасишта кои споредени со бројот на регистрирана стока (35 крави, 550 овци и 120 кози) укажува на голема неискористеност на истите. Во иднина секако ќе треба да се посвети внимание на активен развој на оваа гранка што од друга страна ќе донесе повеќе средства во општината. Паралелно со развојот на сточарството треба да се предвидат и капацитети во кој ќе се врши преработка на производите добиени од стоката со што ќе се обезбедат финални производи со кои ќе се добие поголема финансиска придобивка. Чистите планински пасишта можат да овозможат производство на здрави прехранбени производи со висок квалитет.

7.3.3 Шумарство

Општина Демир Хисар располага со 22970 Ха од кои 2438 Ха високостеблеста шума, 19466 Ха нискостеблеста шума и 1066 Ха борова шума. Државата поседува 1820 Ха, спорни шуми се 468 Ха додека останатата површина е во приватен посед. Дури во последните неколку години се засадуваат нови насади и тоа просечно окулу 39 Ха.

Најчесто се засадуваат видовите: Бел Бор, Црн Бор, Ела и Дулагзија. Додека површините кои се сечат се движат од 20 до 38 Ха, најчесто се сечат дабовите и буковите насади. Забележана е и појава на дива сеча од локалното население кое ја користи дрвната маса за огрев. Поради тоа површините што се исечени редовно се поголеми од површините на новите насади. Има повеќе претпријатија што се занимаваат со собирање на лековити растенија и шумски плодови, меѓу кои и Алкалоид-Скопје, Ксенос и Гинов-Битола. Најчесто се собираат мовови чаеви смрека боровинки во количини од 50 до 80 т/год. и печурки (100 до 150 т/год.)

7.3.4 Лов и риболов

Годишно во општината се издаваат 200 ловни дозволи, најчесто се ловат од корисен дивеч дивата свиња и зајакот, додека од штетниот се ловат волци, лисици и куни. Бројот на уловен корисен дивеч е 18-25 диви свињи и 50-60 зајаци, додека од штетниот дивеч се ловат 8-10 волци, 18-24 лисици и 14-16 куни. Има подрачја во општината кои се забранети за лов и тоа помеѓу селата Доленци, Железнец и Кичевско, помеѓу селата Прибилци Кочишта и Журче, помеѓу селата Мраморица, Смилево и Битолско.

Места за спортски риболов се реката Црна од нејзините извори до селото Света и малите акумулации Стругово и Суводол 1 и Суводол 2. Годишно се издаваат помеѓу 40 и 50 дозволи за риболов, а количината на уловена риба не надминува 300кг. Најчесто ловени видови на риба се : речна пастрмка, клен, скобал, карас, крап, мрена и кркуша.

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОЦЕНКАТА НА СОСТОЈБАТА ВО ТЕМАТСКАТА ОБЛАСТ ПРИРОДА

Движечки сили	Притисок	Состојба	Влијанија	Реакција (Одговор)	Заклучок
Земјоделе	- Прекумерена употреба на вештачки ѓубрива и разни хемиски препарати - Нема контрола на квалитетот на хемиските препарати кои се употребуваат во земјоделието	- Непотполни се податоците за користење (квалитет и квантитет) на вештачки ѓубрива и хемиски заштитни средства	- Загадување на површинските и подземните води - Уништување на квалитетот на почвите -Неквалитетно земјоделе	- Контролирање на употребата на вештачки ѓубрива и хемиски препарат - Проверување на квалитетот на почвите - Контрола на квалитетот на земјоделските производи - зголемена информираност на земјоделските производители	- Постојана контрола и мониторинг на употребата вештачки ѓубрива и хемиски препарати преку надлежните институции -Континуирана едукација на населението

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

				<ul style="list-style-type: none"> - Воведување на стандарди - Формирање на кластери - Заштита од генетско модифицирана храна 	за употреба на вештачките ѓубрива
Сточарство	<ul style="list-style-type: none"> - Неконтролирано депонирање на органскиот отпад - Појава на болести кај животните - Стагнирање на бројот на сточниот фонд 	<ul style="list-style-type: none"> - Стагнирање на број на животински грла 	<ul style="list-style-type: none"> - Загадување на почвите и водите - Уништување на обработливи површини - Ширење на лоша миризба - Намалување на стандардот на луѓето 	<ul style="list-style-type: none"> - Контролирано складирање на органскиот отпад - Стимулирање на сточарството - Искористување на арското ѓубриво во земјоделството 	<ul style="list-style-type: none"> - Изградба на уреден простор за складирање на органскиот отпад - Едукација на населението за правилно користење на органскиот отпад
Шумарство	<ul style="list-style-type: none"> - Неконтролирано сечење на шумите - Болести кај одредени видови дрва (Pinus nigra-црн) бор-констатиран боров четник) - Намалено пошумување 	<ul style="list-style-type: none"> -Неконстантно пошумување -Пошумувањето е значително мало во однос на сечата на шумите - Шумски пожари 	<ul style="list-style-type: none"> - Ерозија на почвата - Загрозување на животната средина - Влошување на квалитетот на воздухот - Уништување на вегетацијата - Намалување на посетителите на природните убавини и намалување на економскиот беневит 	<ul style="list-style-type: none"> - Контролирање на сечењето на шумите - Зголемување на пошумувањето - Кампањи за подигање на јавната свест - Преземање на казнени мерки од страна на Шумската полиција - Организирање на акции за пошумување - 	<ul style="list-style-type: none"> - Прогласување на повеќе заштитени зони - Воведување на чуварски служби (покрај шумската полиција) - Мерки за заштита од пожари
Лов	<ul style="list-style-type: none"> - Ловишта: 3 локации - Број на лица кои се занимаваат со лов 200. 	<ul style="list-style-type: none"> - Незаконско ловење. - Благо е зголемен бројот на уловен корисен дивеч. 	<ul style="list-style-type: none"> - Загрозување на видовите 	<ul style="list-style-type: none"> - Забрана за лов - Зголемување на контролата - Казнени мерки - Организирање на акции за заштита и прихрана на животните - Заштита на одредени видови 	<ul style="list-style-type: none"> -Незаконскиот лов претставува проблем - Едуцирање на оние кои се занимаваат со лов - Применлива аконска регулатива
Риболов	<ul style="list-style-type: none"> -Локации за риболов: река Црна , акумулации : Стругово и Суводол 1 и 2 	<ul style="list-style-type: none"> -Константни уловени количини на риба 	<ul style="list-style-type: none"> -Има влијание врз природата - Загрозени видови на речна риба 	<ul style="list-style-type: none"> -Порибување на реки и акумулации -Заштита на одредени видови (речна пастрмка) 	<ul style="list-style-type: none"> - Не законски риболов со незаконски средства - Едуцирање на оние кои се

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

	-Број на лица кои се занимаваат со риболов 50				занимаваат со риболов
Туризам	-Сместувачки капацитети 2 објекти - Нерегистрирани и дефинирани туристички места - Неорганизира ни и неопремени туристички локалитети со урбана опрема	-Не постојат системи за третман на отпадните води -Отпадните води се спуштаат во септички јами -Постои отпад на туристичките локалитети	-Можност за загадување на подземните води. -Загадување на природата од туристичките локалитети	- Организирани и уредени туристички локалитети - Изградба на пречистителни станици според стандардите	-Проблемот со загадувањето од излетничките места е реално помал и фокусиран на одредени денови во годината.

Резиме на состојбите и проблемите во тематската област ПРИРОДА:

Според добиените податоци од извршената процена на состојбата со животната средина во тематската област ПРИРОДА, се појавија неколку проблеми:

1. Неконтролираното користење на хемиски заштитни средства (резултира со загадување на почвата а со тоа и производство на некавалитетни земјоделски производи. Потребно е донесување на Закон за органско земјоделско производство и негово спроведување);
2. Непостоење на органско полоделство и сточарство. (поврзување на сточарството со полоделството, каде ќе има искористување на арското ѓубриво и нивно поврзување, а со тоа и зачувување на еко - системот);
3. Неконтролирано сечење на шумите (избегнување на голосеци кај здрава шума, пошумување и одгледување на новите насади);
4. Непочитување на забрани за лов на загрозените видови и прогласување на заштитени подрачја на природата;
5. Непостоење на пречистителни станици за отпадната вода од индустриите како и од фекалната канализација

7.4 ПОЧВА

Земјоделската површина во општина Демир Хисар изнесува 18211Ха од кои 7978 Ха се обработива површина во која во најголем дел се ораници и бавчи во кои најзастапени се житни култури. Од целата површина само 56 Ха отпаѓаат на државно земјиште додека останатиот дел се наоѓа приватен посед. Сето претходно кажано укажува на потреба на потесна соработка помеѓу земјоделците и локалната самоуправа се со цел изнаоѓање начин за подобрување на сегашните состојби во земјоделството.

ПРЕГЛЕД

на вкупните површини на Општина Демир Хисар по категории на користење на земјиштето

Категории на користење на земјиштето		ОПШТИНА Демир Хисар
		Вкупно
01	Ораници и бавчи	5761Ха
02		
03	Овоштарници	260Ха
04	Лозја	130Ха
05	Ливади	1827Ха
06	Обработлива површина	7978Ха
07	Пасишта	10233ха
08	Рибници	0.5Ха
09	Трстици и бари	/
10	Земјоделска површина	18211.5Ха
11	Шумско земјиште	24462Ха
12	Неплодно земјиште	
16	Вкупна површина	34695.5Ха

Има појава на искористување на плодна земјоделска површина за градење на индустриски и индивидуални објекти и покрај донесените просторни и урбанистички планови. Шумските површини се зафатени со дива сеча со што се девастира шумскиот фонд. Иако испитувањата за квалитет на почвата покажуваат дека скоро и да нема почви од прва класа сепак земјоделските површини во оваа општина претставуваат основа на досегашната егзистенција на жителите во последните десетина години. Грижата за квалитетот на почвата треба да биде еден од врвните приоритети на локалната самоуправа која со организирање на јавни кампањи, апелирање и едукација треба да укажува на важноста на стручното ѓубрење, употребата на хемиски заштитни средства како и на почеток на организирано производство на органски здрава храна.

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОЦЕНКАТА НА СОСТОЈБАТА ВО ТЕМАТСКАТА ОБЛАСТ ПОЧВА

Движечки сили	Притисок	Состојба	Влијанија	Реакција (Одговор)	Заклучок
Индустија	<ul style="list-style-type: none"> - Површини на земјоделско земјиште ангажирани за индустриски цели - Нелегализирани индустриски капацитети на земјоделското земјиште 	<ul style="list-style-type: none"> - Намалени се земјоделски површини на сметка на индустриски капацитети 	<ul style="list-style-type: none"> - Намалување на земјоделско производство - Оградување на капацитетите 	<ul style="list-style-type: none"> - Да се запазат површините на индустриските капацитети во деталниот урбанистички план 	<ul style="list-style-type: none"> - Зафаќање на обработливо земјоделско земјиште со индустриски капацитети претставува посебен проблем на кој треба да му се посвети внимание
Население	<ul style="list-style-type: none"> - Со отпадните води се загадуваат подземните води, а со тоа и почвата - Нелегалната изградба на индивидуални куќи на земјоделско земјиште - Намалување на бројот активните земјоделци 	<ul style="list-style-type: none"> - Површини на земјоделско земјиште на кои се лоцирани зони на домување - Зголемување на бројот на нелегалната градба на земјоделското земјиште - Голем број на домаќинства на кои земјоделството им е дополнителен извор на приход 	<ul style="list-style-type: none"> - Намалување на земјоделското земјиште за основната намена - Намалување на земјоделското производство 	<ul style="list-style-type: none"> - Со новата урбанистичка документација се намалува можноста од деградација на земјоделското земјиште - Давање на гаранции и стимулации на земјоделците да се ориентираат на земјоделско производство 	<ul style="list-style-type: none"> - Ненаменската употреба на земјоделското земјиште со лоцирање на станбени, индустриски и други зони претставува сериозен проблем - Раситнетоста на земјоделските домаќинства претставува сериозен проблем
Земјоделе	<ul style="list-style-type: none"> - Прекумерна употреба на вештачки ѓубрива - Немање контрола на квалитетот на почвата - Расцепканост на земјоделските површини 	<ul style="list-style-type: none"> - Изгубено земјоделско земјиште - Немање резултати за испитување на почвата 	<ul style="list-style-type: none"> - Намалување на родот и на квалитетност на земјоделските производи - Негативно влијание на здравјето на луѓето - Загадување на подземните и површинските води - Загадување на почвата 	<ul style="list-style-type: none"> - Предвидување на семинари (едукација) на земјоделците за користење на природни ѓубрива - Изготвување на стратегија за испитување на почвата и водата - Предвидувања за стимулација на 	<ul style="list-style-type: none"> - Ненаменско земјоделско земјиште - Загадување на животната средина - Непостоење на органско производство

			- Мал извоз на зејделските производи, односно недоволен пласман	производството на органски здрава храна	
Гробишта	- Неурбанизираност на гробиштата	Нема податоци за влијанието на подземните води и почвата	- Загадување на почвата и подземните води и целокупната животна средина - Намалување на квалитетот на живеењето	Урбанизација и студија за влијание на животната средина	Постоенењето на гробиштата помеѓу землоделско земјиште и зона на станбени објекти претставува проблем

Резиме на состојбите и проблемите во тематската област ПОЧВА:

За состојбата со почвата во општината може да се каже дека најголемиот дел кој е во приватен посед не се искористува на најдобар можен начин. Евидентирани се следните проблеми:

1. Потреба од поголема соработка помеѓу земјоделците и локалната самоуправа
2. Појава на нелегални индустриски и индивидуални објекти на обработлива површина
3. Појава на дива сеча
4. Апелирање и едукација за укажување на важноста на стручно ѓубрење со цел постигнување на подобар квалитет на почвата
5. Загадување на почвите со отпадни води како и неиспитаност на состојбата на подземните води

7.5 ВОЗДУХ

Квалитетот на воздухот во општината е на завидно ниво. Најголеми загадувачи на воздухот се домаќинствата кои користат фосилни горива за загревање во зимскиот период (дрва, јаглен и нафта). Како загадувачи се јавуваат и превозните средства (автомобили, автобуси и т.н.) кои важат за мобилни извори на загадување, како фактор треба да се напомене и староста на возилата која во просек изнесува околу петнаесетина година. Бројот на регистрирани превозни средства прикажани се во следната табела:

Регистрирани патни, моторни и приклучни превозни средства во 2003 година во општина Демир Хисар

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

	видови превозни средства						
	мотоцикли	патнички автомобили	автобуси	товарни автомобили	спрецијални возила	влечни возила	приклучни возила
вкупно возила	2	1580	14	109	46	25	32
приватен сектор	2	1526	2	77	27	4	15
прва регистрација	1	83	/	1	6	5	1
приватен сектор прва регистрација	1	83	/	/	3	/	/

Државен завод за статистика, транспорт и други комуникации 2002-2003 година
Извор: Министерство за внатрешни работи, проценети податоци

Патни моторни возила според видот на горивото, 2003 во општина Демир Хисар

вид на гориво	вкупно	мотоцикли	патнички автомобили	автобуси	товарни автомобили	специјални возила	работни возила	влечни возила
вкупно	1777	2	1580	14	109	46	1	25
бензин	1436	2	1389	3	22	17	/	3
нафта	323	/	179	11	85	26	1	21
мешавина	5	/	3	/	/	2	/	/
бензин-гас	9	/	5	/	2	1	/	1
ел. енергија	4	/	4	/	/	/	/	/

Државен завод за статистика, транспорт и други комуникации 2002-2003 година
Извор: Министерство за внатрешни работи, проценети податоци

Како загадувачи се јавуваат и општествените објекти кои поседуваат топлани за нивно загревање.

Назив на институцијата	капацитет	тип на гориво за топланата	потрошувачка на гориво за топланата	број на вработени
Болница за душевни болести Демир Хисар		течно Дрва	240т 70м3	
Детска градинка Демир Хисар		течно	20т/год	
Дехитекс ДООЕЛ *Монт*		тврдо /течно	25т/год	
ДУ "Крсте Петков Мисирков" Демир Хисар		течно	24т/год	
ОУ "Гоце Делчев" Демир Хисар		течно	26т/год	
Здравен дом Демир Хисар		течно	25т/год	
АД *Пружини и текстил* Демир Хисар		течно	25т/год	

Во општината нема постојана мерна станица за мерење на квалитетот на воздухот. Загадување од соседните општини се чувствува единствено од капацитетите

РЕК1 и РЕК2 во општина Битола но тоа зависи пред се од правецот на дување на ветровите.

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОЦЕНКАТА НА СОСТОЈБАТА ВО ТЕМАТСКАТА ОБЛАСТ ВОЗДУХ

Движечки сили	Притисок	Состојба	Влијанија	Реакција (Одговор)	Заклучок
Индустрija	- Мала емисија на отпадни гасови и загадувачки супстанции во воздухот	- Користење на енергетски котли на мазут, нафта, јаглен и дрво - Нема податоци за квалитетот на воздухот.	-Влијанија врз растителниот и животинскиот свет - Врз здравјето на луѓето	- Поставување на филтри на индустриските капацитети - Следење на квалитетот на воздухот - Издавање на Б интегрирани дозволи за	- Мониторинг
Транспорт	- Емисија на издувни гасови - патнички и други возила со просечна старост од 15.5 години - Дневно поминати км 20. -Низ општината поминуваат 160.30км локални патишта и 86.00км регионални патишта	- Нема податоци за квалитетот на воздухот	-Влијанија врз растителниот и животинскиот свет и здравјето на луѓето	- Користење на еко горива и обновување на возниот парк - Мерење на издувни гасови	Проблем
Авио сообраќај	- Нема	Нема авио сообраќај и авио коридори	- Нема	- нема	- нема
Земјоделие	- Употреба на хемиски препарати - Палење на земјоделските површини	- Нема податоци за квалитетот на воздухот	-Влијанија врз растителниот и животинскиот свет	-Контролирана употреба на пестициди и хербициди	- Мониторинг - Едукација на земјоделците
Домашни ложишта	-Лошо согорување и неодржување на режимот на согорување на дрво и јаглен	-Извор на емисии на CO ₂ и чад	-Има одредено загадување на воздухот во зимскиот период	- Користење на други алтернативни органски горива - Користење на согорувачки грејни тела	- Мониторинг и едукација

Резиме на состојбите и проблемите во тематската област ВОЗДУХ:

Според добиените податоци од извршената проценка на состојбата со квалитетот на воздухот, општо состојбата со воздухот е на задоволително ниво. Параметрите на емисиите на честици во воздухот се во дозволени граници, тие влијаат на квалитетот на животот, но не и на човековото здравје и биодиверзитетот.

Во проценка на состојбата со животната средина за тематска област : ВОЗДУХ иако генерално состојбата со квалитетот на воздухот е на задоволително ниво, сепак се дефинираа следните проблеми:

1. Непостоењето на мониторинг станици лоцирани на територија на општината (за следење на емисиите од загадувачки материји во воздухот).

2. Изградбата на заобиколен магистрален пат (за намалување на издувните гасови и бучавата во централното подрачје).

8. SWOT - АНАЛИЗА

SWOT – анализата претставува анализа на внатрешните сили и слабости како и надворешните можности и закани на општината .

Називот е кратенка од англиските зборови:

Strengths (сили), **Weaknessess** (слабости), **Opportunities** (можности) и **Threats** (закани). SWOT всушност претставува анализа на внатрешните и надворешните фактори што влијаат врз функционирањето на општината. Сите оние внатрешни фактори врз кои општината има или може да има влијание, спаѓаат во групата на сили или слабости, зависно од тоа дали влијаат позитивно или негативно на функционирањето на општината. Спротивно на тоа, сите надворешни фактори на кои општината нема или не може да влијае, спаѓаат во категоријата можности или закани, во зависност од тоа дали влијаат позитивно или негативно на функционирањето на општината.

Во процесот на изработката на ЛЕАП за општина, се изготвува СЊОТ-анализа за следниве области:

- Демографија
- Инфраструктура
- Социјална благосостојба
- Локална самоуправа
- Локална економија

SWOT- анализа за област: Демографија

Сили	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Вкупно население 9497 - Мажи 4850 - Жени 4647 - Економски активни 4659 - Вработени 3711 - Невработени 948 - Без училиште 483 - Средно 2777 - Основно 2253 - Виша 217 - Висока 206 - Магистри 3 - Вработени во јавен и комерцијален сектор 803 - Вработени во приватен сектор 807 - Вработени во индустриски сектор 207 	<ul style="list-style-type: none"> - Низок стандард - Дневна миграција на вработени - Слаба надградба на високо образовен кадар - Ниска еколошка свест - Миграција на образовен кадар високо - Намален наталитет - Мал број на високо образовен кадар
Можности	Закани
<ul style="list-style-type: none"> - Регионална поврзаност со другите општини - Искористување на надворешни експертски капацитети - Збратимување со општини од други држави - Вработување на високо образовен кадар - Вложување во земјоделство и сточарство со цел добивање еколошки здрава храна - Финансиска помош од државни и странски фондови - Развивање на селски туризам 	<ul style="list-style-type: none"> - Одлевање на високо образовен кадар - Влијание на политички промени - Неследење на новите технолошки трендови - Мал финансиски капацитет на општината

SWOT - анализа за област: Инфраструктура

Сили	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Добра географска положба - Поврзаност со соседните општински центри - Добра сообраќајна поврзаност меѓу населените места во општината - Електро енергетска и телекомуникациска структура - Постоене на три мали акумулациони езера - Голем број на културни зданија, цркви, манастири, археолошки наоѓалишта како и голем број на спомен обележја од поблиското и подалечно минато - Природни подрачја со богат животински и растителен свет - Добра мрежа на здравствени установи 	<ul style="list-style-type: none"> - Немање современи туристички капацитети - Неизградена инфраструктура во селските подрачја - Неистражено и незаштитено културно наследство - Недоволна заштитеност и неиспитаност на животинскиот и растителен свет - Нерегулиран тек на Црна Река - Нема капацитети за третирање на активни води - Невоспоставување на инфраструктура за собирање на отпад од руралните места во општината
Можности	Закани
<ul style="list-style-type: none"> - Пристап до фондовите за финансирање на објекти од инфраструктурата - Меѓуопштинска соработка во областа на култура, стопанство и индустрија - Давање на концесии за користење на минералните извори на вода - Изградба на пречистителна станица - Соработка со невладини организации, здруженија, институции, донатори за реализирање на проекти - Отворање на центри за квалификација на работоспособно население 	<ul style="list-style-type: none"> - Високи каматни стапки на банкарски кредити - Сложени процедури за добивање на дозвола од секаков вид - Поплавување на одделни подрачја поради нерегулиран тек на Црна Река

SWOT - анализа за област: Социјална благосостојба

Сили	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Природни ресурси - Материјални ресурси - Постоечки индустриски капацитети - Високообразуван сручен кадар - Извори на минерални води - Добра географска поставеност за развој на туризмот - Големи обработливи земјоделски површини - Големи површини под пасишта - Постоење на археолошки наоѓалишта 	<ul style="list-style-type: none"> - Неорганизирана економија - Долги процедури за издавање на дозволи - Затворени индустриски капацитети - Нефинализирано производство-полупроизводи или суровини - Недоволна информираност на населението - Високи каматни стапки - 42% од населението е економски неактивно
Можности	Закани
<ul style="list-style-type: none"> - Соработка со соседните општини во заеднички проекти - Создавање на позитивна клима за развој - Примена на законите заложна самоуправа и законот за децентрализација - Можност за искористување на странски донации и кредити - Влез на странски капитал 	<ul style="list-style-type: none"> - Секојдневна миграција поради школување и економски активности - Одлевање на финансиски средства надвор на општината - Влијание на политички промени - Корупција - Неспроведување на законската регулатива - Слаб капацитет на инспекторските служби - Мали ингеренции на инспекторските служби

SWOT - анализа за област: Локална власт и демократија

Сили	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Кадровски потенцијал на локалната самоуправа - Зголемени ингеренции со законот за децентрализација - Јавните претпријатија, соработка на локалната самоуправа со невладиниот сектор - Однос локална самоуправа - граѓани 	<ul style="list-style-type: none"> - Влијанија од политичка природа - Споро пренесување на ингеренциите од државно на локално ниво - Ограничени извори на финансиски средства како од донации така и трансфери од државната власт
Можности	Закани
<ul style="list-style-type: none"> - Професионално обучена општинска администрација - Соработка со меѓународни институции и донатори - Меѓуопштинска соработка - Демократска свест на граѓаните 	<ul style="list-style-type: none"> - Лоша политичка состојба во државата и регионот - Неспроведување на процесот на децентрализација и пренесување на надлежностите на локално ниво

SWOT - анализа за област: Локална економија

Сили	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Рестартирање на затворените индустриски капацитети - Големи површини на обработлива земјоделска почва - Голема површина под пасишта - Над 11000Ха релативно квалитетна шума - Добра географска положба - Постојење на археолошки локалитети и спомен обележја 	<ul style="list-style-type: none"> - Недоволна информираност на локалното население - за можностите за производство на органска храна - Нефинализирано производство - Долги процедури за издавање на дозволи - Немање на филијали на деловните банки - Немање на сопствено земјиште
Можности	Закани
<ul style="list-style-type: none"> - Развој на интензивно сточарство - Развој на селскиот туризам - Влез на странски капитал во постојните претпријатија и отварање на нови - Примена и имплементација на законите за локална самоуправа - Можности за искористување на странски донации и поволни кредити - Соработка со соседните општини за реализација на заеднички проекти 	<ul style="list-style-type: none"> - Продолжување на миграцијата - Мито и корупција - Нефункционално судство и нерачистени имотно-правни односи - Незавршена денационализација - Лоша макроекономска политика

9. ДЕФИНИРАНИ ПРИОРИТЕТИ

Врз основа на извршената проценка на состојбата со животната средина на територијата на општина Демир Хисар и идентификуваните клучни проблеми, спроведената анкета и јавното мислење, добиена е Листа на проблеми од животната средина. Локалниот комитет изврши оценување и рангирање односно, приоритетизација на проблемите со примена на соодветни критериуми по што е усвоена соодветна листа на приоритетни проблеми од областа на животната средина на територијата на општина Демир Хисар, а тоа се:

1. Изградба на канализациони системи во населените места со мали пречистителни станици
2. Изградба на пречистителни станици за комунални отпадни води, во населените места кадешто има канализациони системи
3. Доизградба и реконструкција на водоводните системи
4. Воведување на систем на интегрирано управување со цврст отпад
5. Селекција, сепарирање и искористување на рециклабилните отпадни материји
6. Решавање на проблем на диви депонии/губрита
7. Заштита на шумите од непланска сеча
8. Неконтролирана употреба на вештачки гуврива и пестициди
9. Контрола на исфрлање на отпадна вода од сточарските фарми
10. Контрола на квалитетот на водите во општината
11. Регулација на речни корита
12. Контрола на бројот на уловен дивеч
13. Намалување на болестите на шумскиот фонд
14. Искористување на органскиот отпад-биомасата од земјоделството
15. Заштита на ендемичните-загрозени видови преку прогласување на заштитени зони на природата
16. Донесување на урбанистичка документација со која ќе се избегне ненаменско користење на земјоделското земјиште за други цели
17. Воведување на органско производство на еколошки чиста храна

10. ПЛАН ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ И НАБЉУДУВАЊЕ НА ЛЕАП

Врз основа на претходно поставените задачи како што се: Оцена на состојба со животна средина во Општина Демир Хисар, идентификација на приоритетните проблеми, Л.К го состави Планот за спроведување и набљудување на ЛЕАП за општина Демир Хисар кој го преставува динамичкиот дел од планот во кој се претставени идните активности на општина Демир Хисар во областа на заштита на животната средина.

ПЛАН ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ на приоритетни проблеми во областа на животната средина Општина Демир Хисар

Приоритет 1: Изградба на канализациони сиситеми во населените места

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Системи за прифаќање и одведување до реципиент на отпадните фекални и атмосферски води	Инвестиционо техничка документација /Основни проекти/ за изградба на канализациони системи за прифаќање на отпадните води на територијата на општината	Општина Демир Хисар	2007 - 2009	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	30.000 €
	Канализационен систем(и) за прифаќање на отпадните води и нивно спроведување до реципиент	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Дотации - Донации - Други извори -кредити,самопридонес од граѓаните и др.	700.000 €

Приоритет 2: Изградба на пречистителни станици за комунални отпадни води

Цел	Задачи	Институц. надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Системи за прифаќање и пречистување на комуналните отпадни води	Инвестиционо техничка документација /основни проекти/ за изградба на постројка за третман на отпадните води	Општина Демир Хисар	2007 - 2009	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	10.000 €
	Постројка за третман на отпадните води /пречистителни станици	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори кредити , самопридонес од граѓаните и др.	1.000.000 €

Приоритет 3: Доизградба и реконструкција на водоводните системи

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Системи за снабдување на населението со вода за пиење	Инвестиционо техничка документација /основни проекти/ за изградба и реконструкција на системите за снабдување со вода за пиење	Општина Демир Хисар	2007 - 2008	-Буџет на Општина Демир Хисар - Дотации - Донации - Други извори	10.000 €
	Доизградба и реконструкција на системите за водоснабдување со вода за пиење	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори -кредити, самопридонес од граѓаните и др.	400.000 €

Приоритет 4: Воведување на систем на интегрирано управување со цврст отпад

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Систем за интегрирано управување со цврст отпад	Јакнење на Јавното комунално претпријатие за собирање на комунален отпад	Општина Демир Хисар и Јавно комунално претпријатие	2007 - 2008	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	
	План за управување и менаџирање со отпад во општината	Општина Демир Хисар и Јавно комунално претпријатие	2007 - 2008	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	5.000 €
	Техничка опременост на ЈКП / корпи, канти, контејнери, камиони за подигање и транспорт на отпад /	Општина Демир Хисар и Јавно комунално претпријатие	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори - кредити и др.	200.000 €
	Техничка документација /Основен проект/ за изградба на депонија за времено одлагање на комунален отпад / во иднина претоварна станица/	Општина Демир Хисар и Јавно комунално претпријатие	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	10.000 €
	Изградба на депонија за времено одлагање на комунален отпад / во иднина претоварна станица за регионална депонија/	Општина Демир Хисар и Јавно комунално претпријатие	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори - кредити и др.	150.000-500.000 €

Приоритет 5: Селекција, сепарирање и искористување на рециклабилните отпадни материји

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Генерирање на приходи во општината преку чиста животна	Едукација на населението за видовите и значењето на селекцијата на цврстиот отпад	Општина Демир Хисар и Јавно комунално претпријатие	2007 - 2008	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	5.000 €

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

средина	Јавна кампања за селектирање на отпад	Општина Демир Хисар и Јавно комунално претпријатие	2007 - 2008	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	5.000 €
	Воведување на систем за селектирање на комунален отпад	Општина Демир Хисар и Јавно комунално претпријатие	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	над 150.000 €
	Поддршка за формирање на претпријатија за селектирање, управување и рециклирање на селектираниот отпад	Општина Демир Хисар и Јавно комунално претпријатие	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори - кредити и др.	50.000 €

Приоритет 6: Решавање на проблем на диви депонии /ѓубришта/

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Елиминација на диви депонии	Евидентирање на дивите депонии, чистење, санација и рекултивирање на просторот	Општина Демир Хисар и Јавно комунално претпријатие	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	80.000 - 120.000 €
	Организирање на мали временни депонии во населените места	Општина Демир Хисар и Јавно комунално претпријатие	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	50.000 - 150.000 €
	Изработка на план за диспозиција, следење и празнење на малите временни депонии во населените места	Општина Демир Хисар и Јавно комунално претпријатие	2007 - 2008	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	5.000 €

Приоритет 7: Заштита на шумите од непланска сеча

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Заштита на шумите	Воспоставување на појачана контрола на бесправна сеча на шумите	Општина Демир Хисар и Јавно претпријатие за шуми	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	10.000 €
	Програма за интензивно пошумување на исечените површини	Општина Демир Хисар и Јавно комунално претпријатие	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	50.000 - 100.000 €

Приоритет 8: Неконтролирана употреба на вештачки ѓубрива и пестициди

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Заштита на почвите и земјоделските производи	Едукација на населението кое се занимава со земјоделие за видовите и начинот на користење на вештачките ѓубрива и пестицидите	Општина Демир Хисар и ПЕ за земјоделие	2007 - 2009	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	10.000 €
	Мониторинг над употребата на вештачки ѓубрива и пестициди	Општина Демир Хисар и ПЕ за земјоделие	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	10.000 - 50.000 €
	Испитување на почвите и произведената храна за концентрацијата на вештачки ѓубрива и пестициди	Општина Демир Хисар и ПЕ за земјоделие	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	50.000 - 100.000 €

Приоритет 9: Контрола на исфрлање на отпадна вода од сточарските фарми

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Заштита на почвите и водите	Евидентирање, мерење на количините и испитување на составот на водите кои се испуштаат од сточарските фарми и одгледувалишта	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	50.000 €
	Едукација за начинот на управување со отпадните води од сточарските фарми и одгледувалишта	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	10.000 €
	Мониторинг врз пречистените отпадни води	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	50.000 €

Приоритет 10: Контрола на квалитетот на водите

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Заштита на водите	Испитување на квалитетот на водите во општината	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	30.000 €
	Мерки за заштита на водите во општината	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	100.000-300.000 €
	Мониторинг врз водите во општината	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	50.000 €

Приоритет 11: Регулација на речни корита

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Уредување на населените места, заштита од поплави и ерозивни наноси	Инвестиционо техничка документација /Основни проекти/ за изградба /регулации/ на речни корита низ населбите во општината	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	25.000 - 35.000 €
	Регулација на речни водотеци низ населените места во општината	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори - кредити, само-придонес од граѓаните и др.	над 500.000 €

Приоритет 12: Контрола на бројот на уловен дивеч

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Заштита на дивечот и природата	Утврдување на видови и бројност на дивеч со мапирање на локалитети	Општина Демир Хисар и НВО /Ловно друштво /	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	5.000 - 10.000 €
	План и мерки за заштита на загрозуени водови на дивеч	Општина Демир Хисар и НВО /Ловно друштво/	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	5.000 - 15.000 €
	Мониторинг и контрола на ловењето на дивеч особено во забранетите временски периоди	Општина Демир Хисар и НВО /Ловно друштво/	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	10.000 €

Приоритет 13: Намалување на болестите на шумскиот фонд

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Заштита на шуми и унапредување на природата	Евидентирање на површини со шуми по видови на растенија и заболувања / исцртување на карти/	Општина Демир Хисар и Јавно претпријатие за шуми	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Дотации - Донации - Други извори	10.000 €
	Мониторинг над шумите и навремена дојава за појавување на заболувања кај шумите	Општина Демир Хисар и Јавно претпријатие за шуми	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Дотации - Донации - Други извори	15.000 €
	Мерки за заштита на шумите од појава на болести	Општина Демир Хисар и Јавно претпријатие за шуми	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Дотации - Донации - Други извори	50.000 €

Приоритет 14: Искористување на органскиот отпад-биомаса од земјоделството

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Заштита на природата и производство на енергија	Едукација на населението за значењето на органскиот отпад - биомаса од земјоделието	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	5.000 €
	Истражување на можностите за искористување на органскиот отпад во општината	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	15.000 €
	Поддршка за формирање на претпријатија за преработка на биомаса	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори - кредити,	50.000 €

Приоритет 15: Заштита на ендемични -загрозени видови преку прогласување на заштитени зони на природата

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Заштита на природата и растенијата	Евидентирање, утврдување на видови и локации за ендемични видови на растенија и прогласување на заштитени зони, исцртување на карти	Општина Демир Хисар и НВО	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	10.000 €
	Мониторинг над зоните со ендемични растенија	Општина Демир Хисар и НВО	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	5.000 €

Приоритет 16: Донесување на урбанистичка документација со која ќе се избегне ненаменско користење на земјоделското земјиште за други цели

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Урбанизација на просторот и заштита на земјоделското земјиште	Студија за промена на водостопанската основа на РМ и прифаќање на алтернативното решение за акумулацијата "Бучин" презентирано во Просторниот план на РМ	Општина Демир Хисар	2007 - 2008	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	50.000 €
	Генерален Урбанистички план за Демир Хисар	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	75.000 €
	Детален урбанистички план за Демир Хисар	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	150.000 €
	Други урбанистички планови согласно Закон	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	над 150.000 €

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Стратегија за ревитализација на руралната средина во општината /развивање на еко-туризам/	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	30.000 €
Еколошка мапа на општината со посебен осврт на градителското наследство	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	10.000 €
Туристички водич на општината со мапирање на сите туристички-еколошки локалитети	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	5.000 €
Општински еколошки фонд	Општина Демир Хисар	2007 - 2008	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	5.000 €
Техничка документација /основни проекти/ за изградба и уредување на улици, тротоари, плоштади, детски и спортски игралишта и зелени површини	Општина Демир Хисар	2007 - 2009	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	25.000 €
Изградба и уредување на детски и спортски игралишта во општината	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	150.000 €
Изградба и уредување на улици, тротоари, плоштади и зелени површини	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори - кредити, само-придонес од граѓаните и др.	над 500.000 €

Приоритет 17: Воведување на органско производство на еколошки чиста храна

Цел	Задачи	Институција надлежна за изведба	Време на изведба	Можни извори за финансирање	Предвиден буџет
Заштита на природата и човековото здравје , и економска состојба	Утврдување на видовите на здрава храна која може да се произведува на територијата на општината	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	5.000 €
	Едукација на населението за производство на здрава храна и придобивките од неа	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	15.000 €
	Мониторинг врз производството на здрава храна	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори	5.000 €
	Поддршка за формирање на претпријатија за производство на здрава храна	Општина Демир Хисар	2007 - 2012	-Буџет на Општина Демир Хисар - Донации - Други извори - кредити,	25.000 €

ПЛАН ЗА НАБЉУДУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ
*на спроведувањето на приоритетните проблеми во областа на
 животната средина*
Општина Демир Хисар

Приоритет 1: Изградба на канализациони системи во населените места

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Системи за прифаќање и одведување до реципиент на отпадните фекални и атмосферски води	Инвестиционо техничка документација /Основни проекти/ за изградба на канализациони системи за прифаќање на отпадните води на територијата на општината	Изработка на инвестиционо техничка документација /Основни проекти/ за изградба на канализациони системи за прифаќање на отпадните води на територијата на општината	Број на населени места со изработена техничка документација /основни проекти/	Еднаш годишно
	Канализационен систем(и) за прифаќање на отпадните води и нивно спроведување до реципиент	Изградба на канализационен систем(и) за прифаќање на отпадните води и нивно спроведување до реципиент / приоритети согласно програма	-Број на километри изграден канализационен систем - Број на опфатени населени места - Број на приклучени домаќинства	Еднаш годишно

Приоритет 2: Изградба на пречистителни станици за комунални отпадни води

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Системи за прифаќање и пречистување на комуналните отпадни води	Инвестиционо техничка документација /основни проекти/ за изградба на постројки за третман на отпадните води	Изработка на инвестиционо техничка документација /основни проекти/ за изградба на постројки за третман на отпадните води	- Број на населени места со изработена техничка документација /основни проекти/ - Време на изработка на проектите	Еднаш годишно
	Постројки за третман на отпадните води /пречистителни станици	Изградба на постројки за третман на отпадните води /пречистителни станици /	- Број на изградени пречистителни станици - Квалитет на водата во каналите - Б.П.К. /Биолошка потреба на кислород/	Еднаш годишно

Приоритет 3: Доизградба и реконструкција на водоводните системи

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Системи за снабдување на населението со вода за пиење	Инвестиционо техничка документација /основни проекти/ за изградба и реконструкција на системите за снабдување со вода за пиење	Изработка на инвестиционо техничка документација /основни проекти/ за изградба и реконструкција на системите за снабдување со вода за пиење	- Број на населени места со изработена техничка документација /основни проекти/ - Време на изработка на проектите	Еднаш годишно
	Доизградба и реконструкција на системите за водоснабдување со вода за пиење	Изградба и реконструкција на системите за водоснабдување со вода за пиење	-Број на километри изградена водоводна мрежа - Број на опфатени населени места - Број на приклучени домаќинства	Еднаш годишно
			-Квалитет на водата за пиење	Еднаш месечно

Приоритет 4: Воведување на систем на интегрирано управување со цврст отпад

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Систем за интегрирано управување со цврст отпад	Јакнење на Јавното комунално претпријатие за собирање на комунален отпад	Организациона поставеност и кадровска опременост на Јавното комунално претпријатие за собирање на комунален отпад	- Број на организациони единици - Број на соодветно образовани кадри	Еднаш годишно
	План за управување и менаџирање со отпад во општината	Изработка на план за управување и менаџирање со отпад во општината	- Број на населени места опфатени со планот	Еднаш годишно
			- Време на евакуација на отпадот	Еднаш на три месеци
	Техничка опременост на ЈКП / корпи, канти, контејнери, камиони за подигање и транспорт на отпад /	Изработка на проекти и набавка на техничка опрема / корпи, канти, контејнери, камиони за подигање и транспорт на отпад /	- Број на поставени садови за собирање на отпад - Број на набавени возила за подигање и транспорт на отпадот	Еднаш годишно
	Техничка документација / Основен проект/ за изградба на депонија за времено одлагање на комунален отпад / во иднина претоварна станица/	Изработка на инвестиционо техничка документација / Основен проект/ за изградба на депонија за времено одлагање на комунален отпад / во иднина претоварна станица/	- Времена изработка на проектот	Еднаш годишно
	Изградба на депонија за времено одлагање на комунален отпад / во иднина претоварна станица за регионална депонија/	Изградба на депонија за времено одлагање на комунален отпад / во иднина претоварна станица за регионална депонија/	- Изградена депонија	Еднаш годишно
- Депонирање на отпадот во депонија-тата			Секој месец	

Приоритет 5: Селекција, сепарирање и искористување на рециклабилните отпадни материји

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Генерирање на приходи во општината преку чиста животна средина	Едукација на населението за видовите и значењето на селекцијата на цврстиот отпад	Изработка на проект за едукација за видовите и значењето на селекцијата на цврстиот отпад	- Број на одржани јавни трибини - Број на емисии преку електронски медиуми	Еднаш на три месеци
	Јавна кампања за селектирање на отпад	изработка на проект за водење на јавна кампања за селектирање на отпад	- Број на растурен промотивен материјал - Број на одржани јавни трибини - Број на емисии преку електронски медиуми	Еднаш на три месеци
	Воведување на систем за селектирање на комунален отпад	Изработка на проект и реализација на воведување на систем за селектирање на комунален отпад	- Количина на комунален отпад - Количина на отпад кој се рециклира	Еднаш годишно
	Поддршка за формирање на претпријатија за селектирање, управување и рециклирање на селектираниот отпад	Изработка на програма за поддршка за формирање на претпријатија за селектирање, управување И рециклирање на селектираниот отпад	- Број на отворени претпријатија за селектирање И рециклирање на отпадот	Еднаш годишно

Приоритет 6: Решавање на проблем на диви депонии /губришта/

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Елиминација на диви депонии	Евидентирање на дивите депонии, чистење, санација и рекултивирање на просторот	Изработка на мапа на дивите депонии, чистење, санација и рекултивирање на просторот	- Број на рекултивирани диви депонии	Еднаш на шест месеци
	Организирање на мали временни депонии во населените места	Изградба на мали временни депонии во населените места	- Број на организирани депонии	Еднаш на шест месеци
	Изработка на план за диспозиција, следење и празнење на малите временни депонии во населените места	Спроведување на изработениот план за диспозиција, следење и празнење на малите временни депонии во населените места	- Состојба на малата времена депонија	Еднаш на шест месеци

Приоритет 7: Заштита на шумите од непланска сеча

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Заштита на шумите	Воспоставување на појачана контрола на бесправна сеча на шумите	Координирана соработка на Шумската полиција ЕЛС и НВО против бесправна сеча на шумите	-Намалена количина на шуми со бесправна сеча	Најмалку четири пати месечно во сезона на сечење на дрва за огрев
	Програма за интензивно пошумување на исечените површини	Изработка на проекти за обновување /пошумување/ на исечените шуми	-Број на посадени нови садници	Два пати годишно

Приоритет 8: Неконтролирана употреба на вештачки ѓубрива и пестициди

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Заштита на почвите и земјоделските производи	Едукација на населението кое се занимава со земјоделие за видовите и начинот на користење на вештачките ѓубрива и пестицидите	Изработка на проект за Едукација на населението кое се занимава со земјоделие за видовите и начинот на користење на вештачките ѓубрива и пестицидите	- Број на одржани јавни трибини - Број на емисии преку електронски медиуми	Два пати годишно
	Мониторинг над употребата на вештачки ѓубрива и пестициди	Набљудување на употребата на вештачки ѓубрива и пестициди	- Количина и вид на употребени вештачки ѓубрива - Количина и вид на употребени пестициди - Начин на употреба	Четири пати годишно
	Испитување на почвите И произведената храна за концентрацијата на вештачки ѓубрива И пестициди	Земање на узорци и лабораториско испитување на концентрацијата на вештачки ѓубрива И пестициди	- Број на резултати во дозволени граници за употреба на вештачки ѓубрива - Број на резултати во дозволени граници за употреба на пестициди	Четири пати годишно

Приоритет 9: Контрола на исфрлање на отпадна вода од сточарските фарми

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Заштита на почвите и водите	Евидентирање, мерење на количините и испитување на составот на водите кои се испуштаат од сточарските фарми и одгледувалишта	Правење на мапа на сточарски фарми, мерење на количините и испитување на составот на водите кои се испуштаат од сточарските фарми	-Број на извршени мерења на количина - Број на извршени мерења на состав на водите	Два пати годишно
	Едукација за начинот на управување со отпадните води од сточарските фарми и одгледувалишта	Изработка на преокт за Едукација за начинот на управување со отпадните води од сточарските фарми и одгледувалишта	- Број на одржани јавни трибини - Број на емисии преку електронски медиуми	Два пати годишно
	Мониторинг врз пречистените отпадни води	Организирање на набљудување на водите	- Квалитет на испуштената вода - Б.П.К. /Биолошка потреба на кислород/	Два пати годишно

Приоритет 10: Контрола на квалитетот на водите

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Заштита на водите	Испитување на квалитетот на водите во општината	Изработка на план за испитување и вршење на испитување на квалитетот на водите во општината	- Број на опфатени неселени места - Број на извршени испитувања	Еднаш месечно
	Мерки за заштита на водите во општината	Спроведување на планска градба и планско користење на просторот	- Мал број на применети рестриктивни заштити	Два пати годишно и по потреба
	Мониторинг врз водите во општината	Организирање на набљудување на водите	- Квалитет на водите - Б.П.К. /Биолошка потреба на кислород/	Два пати годишно и по потреба

Приоритет 11: Регулација на речни крита

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Уредување на населените места, заштита од поплави и ерозивни наноси	Инвестиционо техничка документација /Основни проекти/ за изградба /регулации/ на речни корита низ населбите во општината	Изработка на инвестиционо техничка документација /Основни проекти/ за изградба /регулации/ на речни корита низ населбите во општината	- Број на населени места со изработена техничка документација /основни проекти/ - Време на изработка на преокти-те	Еднаш годишно
	Регулација на речни водотеци низ населените места во општината	Изградба /регулација/ на речни крита низ населените места во општината	- Километри на изградени /регулирани/ речни крита - Број на населени места со изградени /регулирани/ речни крита	Еднаш годишно

Приоритет 12: Контрола на бројот на уловен дивеч

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Заштита на дивечот и природата	Утврдување на видови и бројност на дивеч со мапирање на локалитети	Пребројување на дивечот и изработка на мапи со означени локалитети	- Време на изработка	Еднаш годишно
	План и мерки за заштита на загрозени водови на дивеч	Изработка на план и мерки за заштита на загрозени водови на дивеч	- Време на изработка	Еднаш годишно
	Мониторинг и контрола на ловењето на дивеч особено во забранетите временски периоди	Организирање на набљудување и вршење на контрола на ловењето на дивеч особено во забранетите временски периоди	- Број на извршени контроли - Минимален број на пријави	Секој ловен ден

Приоритет 13: Намалување на болестите на шумскиот фонд

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Заштита на шуми и унапредување на природата	Евидентирање на површини со шуми по видови на растенија и заболувања / исцртување на карти/	Изработка на мапи со површини со шуми по видови на растенија и заболувања	- Време на изработка на мапите	Еднаш годишно
	Мониторинг над шумите и навремена дојава за појавување на заболувања кај шумите	Изработка на план за набљудување над шумите и навремена дојава за појавување на заболувања кај шумите	- Број на извршени набљудувања - Број на поднесени дојави	Два пати годишно
	Мерки за заштита на шумите од појава на болести	Изработка на план за заштита на шумите	- Време на изработка	Еднаш годишно

Приоритет 14: Искористување на органскиот отпад-биомаса од земјоделството

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Заштита на природата и производство на енергија	Едукација на населението за значењето на органскиот отпад - биомаса од земјоделието	Изработка на проект за едукација на населението за значењето на органскиот отпад - биомаса од земјоделието	- Број на одржани јавни трибини - Број на емисии преку електронски медиуми	Еднаш годишно
	Истражување на можностите за искористување на органскиот отпад во општината	Изработка на план и организирање на истражување на можностите за искористување на органскиот отпад во општината	- Време на изработка	Еднаш годишно
	Поддршка за формирање на претпријатија за преработка на биомаса	Изработка на програма за поддршка за формирање на претпријатија за преработка на биомаса	- Број на отворени претпријатија за преработка на биомаса	Еднаш годишно

Приоритет 15: Заштита на ендемични -загрозени видови преку прогласување на заштитени зони на природата

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Заштита на природата и растренијата	Евидентирање, утврдување на видови и локации за ендемични видови на растенија и прогласување на заштитени зони, исцртување на карти	Изработка на мапи со евидентирање на локации и видови ендемични растенија и прогласување на заштитени зони	-Време на изработка на мапите	Еднаш годишно
	Мониторинг над зоните со ендемични растенија	Изработка на план за набљудување над зоните со ендемични растенија	-Број на извршени набљудувања	Два пати годишно

Приоритет 16: Донесување на урбанистичка документација со која ќе се избегне ненаменско користење на земјоделското земјиште за други цели

Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Урбанизација на просторот и заштита на земјоделското земјиште	Студија за проемна на водостопанската основа на РМ и прифаќање на алтернативното решение за акумулацијата "Бучин" презентирано во Просторниот план на РМ	Изработка на Студија за проемна на водостопанската основа на РМ и прифаќање на алтернативното решение за акумулацијата "Бучин" презентирано во Просторниот план на РМ	- Време на изработка - Прифатена студија	Еднаш годишно
	Генерален Урбанистчки план за Демир Хисар	Изработка на Генерален Урбанистчки план за Демир Хисар	- Време на изработка - Донесен ГУП	Еднаш годишно
	Детален урбанистчки план за Демир Хисар	Изработка на Детален урбанистчки план за Демир Хисар	- Време на изработка - Донесен ДУП	Еднаш годишно
	Други урбанистчки планови согласно Закон	Изработка на други урбанистчки планови	- Време на изработка - Донесен УП	Еднаш годишно
	Стратегија за ревитализација на руралната средина	Изработка на Стратегија за ревитализација на	- Време на изработка - усвоена	Еднаш годишно

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

	во општината /развивање на еко-туризам/	руралната средина во општината /развивање на еко-туризам/	Стратегија	
	Еколошка мапа на општината со посебен осврт на градителското наследство	Изработка на еколошка мапа на општината со посебен осврт на градителското наследство	- Време на изработка	Еднаш годишно
	Туристички водич на општината со мапирање на сите туристички-еколошки локалитети	Изработка на туристички водич на општината со мапирање на сите туристички- еколошки локалитети	- Време на изработка	Еднаш годишно
	Општински еколошки фонд	Изработка на програма за формирање на општински еколошки фонд	- Време на формирање	Еднаш годишно
	Техничка документација /основни проекти/ за изградба и уредување на улици, тротоари, плоштади, детски и спортски игралишта и зелени површини	Изработка на техничка документација /основни проекти/ за изградба и уредување на улици, тротоари, плоштади, детски и спортски игралишта и зелени површини	- Број на изработени основни проекти - Број на опфатени населени места - Време на изработка	Еднаш годишно
	Изградба и уредување на детски и спортски игралишта во општината	Изградба и уредување на детски и спортски игралишта во општината	- Број на опфатени населени места - Број на изградени објекти	Еднаш годишно
	Изградба и уредување на улици, тротоари, плоштади и зелени површини	Изградба и уредување на улици, тротоари, плоштади и зелени површини	- Број на опфатени населени места - Број на изградени објекти	Еднаш годишно

Приоритет 17: Воведување на органско производство на еколошки чиста храна

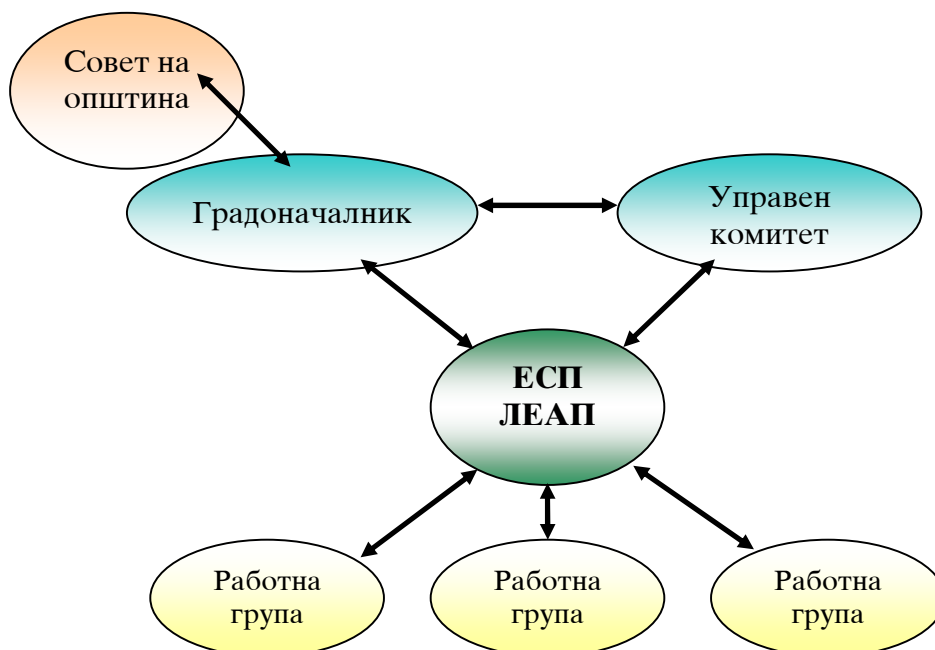
Цел	Задачи	Активности	Показатели на успех (индикатори)	Фреквенција на мерење на индикаторите
Заштита на природата и човековото здравје, подобрување на економска сосотојба	Утврдување на видовите на здрава храна која може да се произведува на територијата на општината	Изработка на проект за утврдување на видовите на здрава храна која може да се произведува на територијата на општината	- Време на изработка	Еднаш годишно
	Едукација на населението за производство на здрава храна и придобивките од неа	Изработка на проект за едукација на населението за производство на здрава храна и придобивките од неа	- Број на одржани јавни трибини - Број на емисии преку електронски медиуми	Еднаш годишно
	Мониторинг врз	Изработка на проект	- Број на	Еднаш годишно

	производството на здрава храна	за набљудување на производството на здрава храна	набљудувања	
	Поддршка за формирање на претпријатија за производство на здрава храна	Изработка на проект за поддршка за формирање на претпријатија за производство на здрава храна	- Број на отворени претпријатија за преработка на био маса	Еднаш годишно

11. ИНСТИТУЦИОНАЛНО-ОРГАНИЗАЦИОНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ЛЕАП

Сите учесници на локално ниво, кои што беа вклучени во процесот на планирање на ЛЕАП, треба да учествуваат и во процесот на мониторинг и оценување. Вообичаено, тоа се работните групи, Управниот комитет, претставниците на различни заинтересирани субјекти, делегатите на локалната самоуправа, Градоначалникот и Општинскиот совет. Единицата за ЛЕАП е одговорна за координација на процесот на мониторинг и оценување и неа ја раководи локалниот координатор.

Шематскиот приказ на системот за известување на локално ниво е следниот:

Инволвирањето на наведените учесници, коишто ги идентификувале проблемите во следење и контрола на активностите за подобрување, има значителни предности во контекст на очекуваната успешност, со оглед на тоа што ефективноста на мерките за подобрување се оценува врз основа на постојната/првична состојба. Самиот интерес на групата за решавање на проблемите ги изострува гледиштата.

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)

Системот за известување информира за ефикасноста на работењето на сите учесници и институции што имаат надлежност за спроведување. Временскиот распоред и пакетот на упатства го олеснуваат овој процес. Секој инволвиран субјект доставува информација до Единицата за ЛЕАП, која што од своја страна ваквите информации ги презентира во вид на извештаи за состојбата. Овие извештаи за состојбата се проследуваат до Управниот комитет, Градоначалникот, Општинскиот совет и Работните групи. Исто така, препорачливо е да се воспостави врска помеѓу извештаите за оценување и релевантните законски предвидени циклуси на планирање во Општината, како што се планирање на годишниот буџет и капитал.

Од особена важност е Единицата за спроведување на ЛЕАП -от која треба редовно да ја информира заедницата за напредувањето, што е остварено во насока на постигнување на општите и посебните цели на ЛЕАП. За да ја одржат својата посветеност на целите на ЛЕАП, членовите на заедницата треба да бидат континуирано информирани за статусот на подпроектите и нивното влијание врз квалитетот на животната средина.

ЛЕАП-от е динамичен документ кој во праксата треба да се имплементира преку учество и мониторинг на сите учесници, како и граѓаните на општината, преку усогласеност на нивните активности во спроведувањето на приоритетите во рамките на утврдениот динамичен план.

Локален акционен план за животна средина за Општина Демир Хисар (ЛЕАП)